

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ★SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**SÜRMENE YÖRESİ HALK OYUNLARI MÜZİKLERİNİN
DERLENMESİ VE GENEL OLARAK DEĞERLENDİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Nejdet ÇOLAK

Anabilim Dalı: TÜRK HALK OYUNLARI

Programı: TÜRK HALK OYUNLARI

Ocak 2007

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ★SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**SÜRMENE YÖRESİ HALK OYUNLARI MÜZİKLERİNİN
DERLENMESİ VE GENEL OLARAK DEĞERLENDİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Nejdet ÇOLAK

(406961007)

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih: 25 Aralık 2006

Tezin Savunulduğu Tarih: 29 Ocak 2007

Tez Danışmanı : Y.Doç.Dr. Göktan AY

Diğer Juri Üyeleri : Prof. Fikret DEĞERLİ

Y. Doc. Erol PARLAK

Ocak 2007

ÖNSÖZ

Kaybolmaya yüz tutmuş kültürel değerlerin yok olmasını önlemek, onları gelecek kuşaklara doğru bir şekilde aktarıp yaşatabilmek için, çeşitli araştırmalar yapılması gerekmektedir.

Trabzon'da oynanan oyun türü olan horonlar içerisinde, önemli bir yer teşkil eden Sürmene oyunları ve oyun müzikleri hakkında detaylı bir yazılı kaynağın olmayışı, bu çalışmayı yapmam için önemli bir neden olmuştur.

Çalışmada; unutulmaya yüz tutmuş olan yöre halk oyunları, oyun müzik ve ritimleri araştırılıp, derleme çalışmaları yapılarak orijinal yapıları korunmuş ve yazılı bir kaynak haline getirilmiştir. Bu çalışma ile yöre kültürel değerlerinin korunması, yaşatılması ve gelecek nesillere doğru bir şekilde aktarılmasına katkı sağlamak amaç edinmiştir.

Çalışmada benden yardımlarını esirgemeyen rahmetli Hamdi Dilaver'e, Hasan Temelli'ye, Ali Bulut'a, Mesut İsmailoğlu'na, Remziye Çolak'a, danışman hocam Y. Doç. Dr. Gökten Ay'a, çalışmanın yazılma aşamasındaki katkılarından dolayı Şibel Kaymak, Varol Yıldırım, Gökçe Çolak, Güngör Güreli ve Bülent Dilaver'e teşekkür ederim.

İstanbul 2006

Nejdet ÇOLAK

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

ÖZET	vi
SUMMARY	vii
BÖLÜM 1. GİRİŞ	1
BÖLÜM 2. SÜRMENE'YE GENEL BAKIŞ	2
2.1. Tarihi Konum	2
2.2. İklim	3
2.3. Sosyal ve Ekonomik Yapı	3
2.3.1. Ekonomi Türleri	3
2.3.2. Sosyal Yaşam	5
2.3.3. Yaylacılık ve Yayla Şenlikleri	6
BÖLÜM 3. SÜRMENE YÖRESİ HALK OYUNLARI	9
3.1. Oyunların Karakteristik Yapısı ve Türü	9
3.1.1. Horonun Kelime Anlamı	10
3.2. Yörede Oynanan Oyunlar	13
3.2.1. Atlama	13
3.2.2. Kız Horonu	14
3.2.3. Sıksara.	15
3.2.4. Bıçak Oyunu	16
3.2.5. Sallama	16
3.2.6. Sürtme ve Tepeler	17
3.3. Oyunlara Eşlik Eden Çalgılar	18
3.3.1. Davul ve Zurna	18
3.3.2. Kemençe	18
3.3.3. Kaval	19

BÖLÜM 4. SÜRMENE YÖRESİ HALK OYUNLARI MÜZİKLERİNİN	
DERLENMESİ VE GENEL OLARAK DEĞERLENDİRİLMESİ	20
4.1. Atlama 1	21
4.2. Atlama 2	22
4.3. Atlama 3	23
4.4. Atlama 4	24
4.5. Atlama 5	25
4.6. Atlama 6	26
4.7. Atlama 7	27
4.8. Atlama 8	28
4.9. Atlama 9	30
4.10. Atlama 10	32
4.11. Atlama 11	33
4.12. Atlama 12	35
4.13. Atlama 13	36
4.14. Atlama 14	37
4.15. Atlama 15	38
4.16. Atlama 16	40
4.17. Kız Horunu 1	42
4.18. Kız Horunu 2	44
4.19. Kız Horunu 3	46
4.20. Kız Horunu 4	49
4.21. Kız Horunu 5	51
4.22. Kız Horunu 6	52
4.23. Kız Horunu 7	54
4.24. Kız Horunu 8	56
4.25. Kız Horunu 9	58
4.26. Kız Horunu 10	59
4.27. Kız Horunu 11	61
4.28. Kız Horunu 12	63

4.29. Kız Horunu 13	64
4.30. Kız Horunu 14	66
4.31. Kız Horunu 15	68
4.32. Sıksara 1	70
4.33. Sıksara 2	72
4.34. Sıksara 3	73
4.35. Sıksara 4	75
4.36. Sallama 1	77
4.37. Sallama 2	79
4.38. Sallama 3	80
4.39. Sallama 4	81
4.40. Sallama 5	84
4.41. Sallama 6	86
4.42. Sürtme	87
4.43. Tepeler	89
SONUÇLAR	91
KAYNAKLAR	92
ÖZGEÇMİŞ	93

ÖZET

Trabzon ilinin Sürmene ilçesinde oynanan halk oyunları, oyun müzik ve ritimleri ile ilgili detaylı bir çalışma yapılmıştır.

Yöre oyunlarının, oyun müzik ve ritimlerinin zamanla unutularak orijinal yapılarının bozulmaya başladığı ve yok olma tehlikesi ile karşı karşıya kaldıkları görülmüştür.

Bu çalışma; yöre oyunlarının, oyun müzikleri ve ritimlerinin, orijinal yapılarını korumak, zamanla bozulup yozlaşmalarını önlemek ve gelecek nesillere doğru bir şekilde aktarılmasına katkıda bulunmak, kültürel değerlerimize sahip çıkıp, onları yaşatmak amacı ile yapılmıştır.

Sürmene’de oynanan oyunlar ve oyun müzikleri üzerinde etkisi olan yörenin doğal yapısı, sosyal yaşamı ve tarih içindeki yeri kısaca anlatılmıştır.

Yörede oynanan oyunlar, oyunlara eşlik eden çalgılar, oyun müzikleri ve ritimleri araştırılarak derleme çalışmaları yapılmıştır. Bu çalışmalarda, yörede yaşamış veya yaşamakta olan konu ile ilgili genellikle en yaşlı kaynak kişiler tespit edilmiş ve karşılıklı görüşmeler yapılmıştır. Hayatını kaybeden kaynak kişilerin ses kayıtları araştırılıp bulunmuş ve içlerinden oyun müziği olanlar seçilerek tek kayıt altında toplanmıştır. Müzik ve ritimlerin dikteleri yapılarak notaları yazılmış, ritmik ve melodik açıdan değerlendirilmeleri yapılmıştır.

Yöredeki doğal şartlar, insan yapısı ve oyun karakteri üzerinde etkili olmuş, oyun türü olarak horonlar oynanmıştır. Horonların değişik müzik varyantları ile oynandığı tespit edilmiş, oyunlara geniş alanlarda davul zurna, dar alanlarda ise kemençe veya kavalın eşlik ettiği görülmüştür.

SUMMARY

A detailed study was done about folk-dances, its musics and rhythms, which have been played in Sürmene township of Trabzon.

It was seen that the folk-dance and its musics and rhythms were started to deform and be faced with the danger of getting lost, being forgotten in the length of time.

This study was done to protect original structure of the folk-dance of neighbourhood, its musics and rhythms, thus it will prevent deforming and degenerating of them in the length of time, and also this study will assist in accurately transferring these cultural richness to coming generation. Additionally it was done to make them come alive, attending to our cultural values.

The natural structure of the neighbourhood, social life and the place of it in history which have effect on dance musics and dances which are danced in Sürmene, was explained in brief.

A research was done about dances which are danced in the neighbourhood, musical instruments which accompany to dances, the musics and the rhythms of the dance. The results of researching were compiled. In these studies, the old persons relative to subject who had lived or have been living in the neighbourhood were determined and interviews were done face to face with them. Sound recordings of the persons who had died, were founded, making research. Persons who have dance music were chosen amongst themselves and all of them were gathered in the one record. The musical notes of musics and rhythms were written, doing their dictation, and also they were analysed on rhythmic and melodic side.

Natural circumstances of neighbourhood have been effective on the structure of human being and the character of dance, so Horon which is the folk-dance of district, have been played. It was determined that folk-dances playing in this district have been being played with varied variant of music. It was seen that drum and horn have been accompanying to dances in wide areas, however fiddle and flageolet have been accompanying to dances in narrow areas.

BÖLÜM 1

GİRİŞ

İnsanların geçmişlerine ve geleceklerine sahip çıkarak bir arada yaşamalarını sağlayan ortak yönleri kültürleridir. Bu değerlerin yozlaşmaması ve zamanla yok olmaması için araştırılmaya, korunmaya ve yaygınlaştırılmaya ihtiyacı vardır.

Folklor biliminin içinde önemli dallardan biri olan halk oyunları ile ilgili bilimsel çalışmalar yapılması kaçınılmaz olmuştur.

Trabzon’da oynanan horonlar içerisinde önemli bir yeri olan Sürmene yöresi oyunları, oyun müzik ve ritimleri ile ilgili detaylı bir çalışmanın olmayışı, bu konunun araştırılması gerekliliğini ortaya koymuştur.

Çalışmada öncelikle yörede yaşamış veya yaşamakta olan kaynak kişiler tespit edilmiş ve yaşayanlarla karşılıklı görüşmeler yapılmıştır. Hayatını kaybeden kaynak kişilerin ses kayıtları araştırılıp bulunmuş, içlerinden oyun müziği olanları tespit edilerek bir arada toplanmıştır. Kayıt altına alınan oyun müzik ve ritimlerinin dikteleri yapılarak notaları yazılmıştır.

Sürmene’nin tarih içindeki yeri, doğal yapısı, halkın sosyal yaşantısı kısaca anlatılmış, yörede oynanan oyun türleri, oyun müzik ve ritimleri, oyunlara eşlik eden çalgılar hakkında bilgiler verilmiştir.

Çalışmanın ilk bölümünde; Sürmene’nin tarih içindeki yeri, iklimi ve halkın sosyal yaşantısı anlatılarak yöreye genel bir bakış yapılmıştır. İkinci bölümde yörede oynanan oyun karakteri olan horonlar hakkında bilgi verilmiş, oyun çeşitleri belirtilmiş ve akademik açıklamaları yapılmış, oyunlara eşlik eden çalgılar hakkında bilgi verilmiştir. Üçüncü bölümde, çalışmanın da ana konusu olan Sürmene yöresi oyun müzik ve ritimleri, araştırılıp derlenerek bir araya getirilmiş, dikteleri yapılarak notaya alınmış ve ritmik melodik açıdan değerlendirilmeleri yapılmıştır.

Genel olarak bu çalışma, yörede oynanan halk oyunlarını, oyun müzik ve ritimlerini yazılı bir kaynak haline getirmek ve bu kültürel değerlerimizin kaybolmasını önleyerek yaşatılmasına yardımcı olmak amacı ile yapılmıştır.

BÖLÜM 2

SÜRMENE'YE GENEL BAKIŞ

2.1. Tarihi Konum

“Sürmene kelimesinin aslı Frygce’dir. Surm kelimesi Frygce’de mor renkli toprak, ağaç vs. anlamındadır. Ania; yan, taraf, bölge anlamındadır. Surmania ise mor renkli toprakların bulunduğu bölge anlamındadır. Ayrıca Sürmene kelimesindeki “r” ve “n” harflerinin verdiği sesin oluşturduğu “rem” kelimesi Arnavutça’da, Freygce’de, Hititçe’de, Troyanca’da bakır anlamındadır. Bütün bunların bir değerlendirilmesi yapıldığında, Sürmene bölgesi değişik madenler içeren (özellikle bakır bakımından zengin maden yataklarına sahip) bölge olmalı ki Frygce’de renkli topraklar anlamını taşıyan bir isimle adlandırılmıştır.

Yazılı kaynaklarda Sürmene’den ilk defa bahsedilen, Kapadokya Kralı Arrianus’un Periblo adlı eserinde, Trabzon’un yaklaşık 33 Km. doğusunda olan İsiporto ve adını isiporto’dan alan İso Nehri’nden bahsedilir. Burada bir Roma askeri garnizonu vardır.

Sürmene Karadere’nin ağzında, tabii limanın sahilinde ilk defa bir Roma askeri üssü olarak kurulmuştur. Burası Roma’nın doğu sınırını korumakla görevlendirilen ve bugün Gümüşhane’ye bağlı Sadak Köyü’ndeki Antik Roma Şehri ve Lejyon karargahı olan Satala’nın sahile en kısa mesafeli bağlantısını sağlayan Karadere Vadisi’ndeki tabii yolun ucunda ve Satala’nın limanı durumundadır.

Bir Roma askeri üssü olarak rastladığımız Sürmene’nin kuruluşu muhtemelen İmparator Trajan zamanına (M.S. 98-117) kadar inmektedir.

Sürmene şehri tarih içinde beş ayrı yerde kurulmuştur. Bunların ilki bugünkü Araklı ilçe merkezinin bulunduğu yerdir. Daha sonra Araklı ilçesine bağlı olan Buzluca (Canayer) Köyü’nde kurulmuş olduğunu gördüğümüz Sürmene, 1458 yılında doğudaki Halanik Köyü’nün sahil kesimine taşınmıştır.

Halanikteki Sürmene'nin 1832'de yıkılmasından sonra 1838-1840'larda Araklı Burnu'ndaki konak önüne, 1915'de buradan bugün modern Sürmene'nin kurulmuş olduğu Humurgan Köyüne taşınmıştır.”¹

2.2. İklim

Sürmene; Trabzon – Rize arasında, her iki il merkezine eşit uzaklıkta bir mevkide yer alır. İlçe merkezi Trabzon'a ve Rize'ye 35 km. mesafededir.

Karadeniz Bölgesi kıyı şeridinde yağış miktarında görülen dalgalanmalara, kıyıdağı girinti ve çıkıntılarla kıyı çizgisinin, yağış getiren kuzey batı yönlü hava kütlelerine dik olarak uzanıp uzanmaması büyük ölçüde tesir eder. Bu faktörlerle, tarım türü ve doğal bitki örtüsünün özellikleri dikkate alındığında Sürmene çevresine, Trabzon'a nazaran fazla yağış düştüğü buna karşın yağış miktarlarının Rize'deki kadar fazla olmadığı söylenebilir.

Doğu Karadeniz sahil şeridinde, her mevsim yağışlı geçmekle birlikte, sonbahar en yağışlı mevsim olarak bilinmekte, en az yağış ise ilkbahar mevsiminde görülmektedir (Sürmene'de de aynı yağış rejimi görülmektedir).

Sürmene ve çevresinde yağışlı gün sayısı fazla ve dolayısıyla açık günler sayısı ile güneşlenme müddeti azdır.

Güneyden esen kible ismi verilen kuru ve sıcak fhön rüzgarları, Doğu Karadeniz kıyılarında adeta bir bahar havasının yaşanmasını sağlar. Bu nedenle Sürmene'nin çevresinde kışlar oldukça ılık geçer. Mandalina ve portakal gibi subtropikal iklim bitkisinin yetişmesi bu iklim sayesinde olmaktadır.

Sürmene'de, her mevsimi yağışlı, kışları ılık geçen, yazları fazla sıcak olmayan, nem oranı yüksek bir iklim hüküm sürmektedir.

2.3. Sosyal ve Ekonomik Yapı

2.3.1. Ekonomi Türleri

Eski bir yerleşim merkezi olan Sürmene, Trabzon ilinin, Osmanlılar döneminde de önemli bir ticaret merkezi durumundaydı. Tabii bir liman oluşu, gemi imalatının ve deniz taşımacılığının gelişmesini, kışın Karadere, yazın Sürmene (Manahos) Deresi Vadisi'nden Bayburt'la ulaşımın sağlanabilmesi, önemli bir ticaret merkezi olmasını sağlayan ana unsurlardı.

¹ Bilgin, M. ve Yıldırım, Ö. 1998, **Sürmene**, Damla Ofset İstanbul, S.5

“Hicri 1288 (1872) ve daha sonraki Trabzon Vilayeti Salnameleri’ndeki kayıtlara göre Sürmene’de maden işletmeciliği, bez dokumacılığı, ağaç işleri, iplik imalatçılığı ve boyacılığı, bakırcılık, demircilik, tekne yapımıcılığı, bıçakçılık gibi birçok dalda üretim yapılmakta idi.

Sürmene sanayisinde, bıçakçılık önemli bir yer tutmuştur. Yöreyi dışarıda tanıtan, Sürmene adıyla bütünleşmiş olan süslü (oluklu) bıçaklar, yöredeki bıçakçılığın sanatsal niteliğini gösteren en güzel ürünleridir. Sürmene bıçakları yöre insanının vazgeçilmez bir parçası haline gelmiştir. Bıçakların yapımı bir sanat niteliğinde devam ederken, 1952 yılından sonra, Sürmene bıçağının ateşli silahlar sınıfına dahil edilip yasaklanması ile tamamen durmuştur. Bugün birkaç aile tarafından geleneği sürdürmek amacıyla yapılmaktadır.

İkinci dünya savaşından sonra Avrupa sanayisinin hızla makineleşmesi, küçük sanayinin Sürmene’de gerilemesine neden olmuştur. Bugün keten dokumacılığının merkezi durumunda olan Kucara (Gültepe) ve Dağardı, B.Doğanlı, K.Doğanlı, Yılmazlar, Konuklu yörelerindeki tezgahlar tamamen yok olmuş durumdadır. Dokumacılıkta, sadece hemençe dokumacılığı Dağardı Köyü’nde devam etmektedir.

İlçede küçük sanayi işyerleri yoğunlaşmıştır. Hala devam eden şimşir kaşık ve kepçeleriyle, oklava, keser, balta ve sapları, beşik oymacılığı yöreye özgü sanayi ürünlerinin başında gelmektedir.

Eski dönemlerde yalnız keser ve balta kullanılarak, balıkçı tekneleri yapımında da çok ileri gidilmiştir. Günümüzde Yeniay ve Çamburnu mevkiinde ahşap ve saç balıkçı motorları yapımıcılığı devam etmektedir. Amerikalı uzmanlar tarafından yerinde incelenen bu tekneler hayretle karşılanmıştır.”²

Ilıman ve yağışlı bir iklim kuşağında yer alan Sürmene’de, halkın çoğunluğu geçimini tarımla sağlar. Başlıca geçim kaynağını fındık ve çay gibi sanayi bitkileri oluşturur. İlçenin topografik yapısı sanayi bitkilerinin yanında makineli tarıma elverişli değildir.

İlçede fındık üretimi birinci sırada yer alırken, onu mısır ve çay takip etmektedir. Fındık ve mısır halkın en çok eski yıllardan beri yetiştiregeldiği iki üründür. Çay tarımı ise, ilçeye 1952 yılında gelmiş olup çay fabrikasının kurulmasından sonra alanını genişletmiştir.

² Bilgin, M. ve Yıldırım, Ö. a.g.e. S.15

Sebze ve meyvecilik, her ailenin kendi ihtiyacını karşılayacak şekilde yapılmaktadır. Sebzelerden başta karalahana olmak üzere fasulye, domates, kabak, meyvelerden ise elma, armut, erik ve karaüzüm yetiştirilir.

İlçede hayvancılık, sürü hayvancılığından ziyade ahır hayvancılığı şeklinde yapılmaktadır. Sahil ve orta kesimde aile ihtiyacı için inek beslenirken, iç kesimlerdeki köylerde hayvancılık önemli bir geçim kaynağıdır.

Tabii bir limana sahip olan Sürmene’de gemi yapımıcılığına paralel olarak balıkçılıkta köklü bir maziye sahiptir. “Trabzon Vilayeti Salname’lerinde Sürmene’de, sahilde bulunan halkın balıkçılıkla iştigal ettikleri ve tuttıkları yunus balıklarından imal ettikleri balık yağını satarak geçindikleri belirtilmekte; gemicilikte, deniz avcılığında ve dalgıçlıktaki maharetlerini yadettirmenin mümkün olamayacağı yazılmaktadır. Yunus balığından elde edilen balık yağı Almanya ve Rusya başta olmak üzere çeşitli ülkelere satılmıştır. Ayrıca bu yağ ordularda meşin, kayış ve ayakkabıların donmasını önlemek için kullanılmıştır.”³

Günümüzde Sürmene’de bu iş artık yapılmamaktadır. Balıkçı teknelerinin halkın ihtiyacını karşılamak amacıyla avlanması şeklinde balıkçılık devam etmektedir.

2.3.2. Sosyal Yaşam

Ataerkil aile düzeni denilen ve babanın kesin söz sahibi olduğu düzen son yıllara kadar etkinliğini sürdürmüştür. Eğitim ve gurbetçiliğin etkisi giderek bu düzeni bozmuş ve bugünkü, hemen her bireyin söz sahibi olduğu aile şekli ortaya çıkmıştır.

Eski aile düzeninde, evlenen erkek çocuklar baba evinde kalmak zorundadırlar. Babadan sonra annenin de ailede sözü dinlenirdi. Arazi dar, geçim güç olduğundan evin erkeği genellikle gurbete giderdi.

Dolayısıyla tarla işi kadının sırtına kalır, yük taşımak, çocuk ve hayvanlara bakmak, ormana gidip odun ve yaprak taşımak hep kadının işi idi.

Sürmene de tarla işleri eskiden imece (ırgatlık) ile yürütülürdü. Kadın-erkek için imece büyük bir zevkti. Çalışma anında mani ve türküler söylenir, böylece ağır işlerin yorgunluğu unutulup hoşça zaman geçirilirdi.

³ Bilgin, M. ve Yıldırım, Ö. a.g.e. S.20

Tarla ırgatında kazmalar aynı anda kaldırılır ve aynı anda toprağa vurulur. Bu hareket güçlülüğün ve beraberliğin simgesidir.

Mısır tarlalarının bellenmesi, ekilmesi, biçilmesi yanında mısır koçanlarının sökülmesi de imece ile olur, çeşitli maniler söylenerek gecelere renk katılırdı.

Bu harman tamam oldu
Goliva yiyeceğük
Üç dört dane elmaya
Kani gelmeyeceğük

Çayır kestum oraklan
Guruyacak goraklan
Ben seni siviyrum
Sen da biraz meraklan

En tarlaya tarlaya
Bak bellere bellere
Ne durursun sevduğum
Verma beni ellere

Tarlalar biçiliyi
Misirler gucam gucam
Egiz senda dermisun
Olsun benumda gocam

Genelde tarlaya bağımlı olan Sürmene’li, geçimini ondan sağlayamayınca gurbetçi olmuştur. Yazın tarlasında çalışan kadın ve çocuklar, gurbetten dönen erkekler, kışı birlikte geçirirlerdi.

Kış geceleri bir başka olurmuş Sürmene’de. “Kocakarı aylarından olan Galandar (Ocak) ayının ilk gecesinde köyün sevilen ve aynı zamanda matrak olan iki insanı, biri erkek diğeri kadın kıyafetleriyle giydirilip süslenerek, boyunlarında zilleri, ellerinde bastonları, çeşitli maskaralıklar yaparak evleri tek tek dolaşıp fındık, meyve ve benzeri yiyecekler isterlerdi. Yeni yılın gelişini kutlama olan bu olaya yörede “Garagoncolo” adı verilmiştir.”⁴ Buna benzer birçok toplu eğlenceler masallar ve benzeri şeyler türkü ve manilerle süslenir, güzel zaman geçirilirdi.

Bütün bunlar hiç kuşkusuz, radyo ve televizyon gibi iletişim araçlarının olmadığı dönemlerde yaşanmıştır. Günümüzde bütün bu güzellikler yavaş yavaş yok olmaya yüz tutmuştur.

⁴ Çolak, R. Ağustos 1994, **Kişisel Görüşme**.

2.3.3. Yaylacılık ve Yayla Şenlikleri

İlçenin güneyinde doğu-batı doğrultusunda uzanan dağların eteklerinde, 1750-2200 m. yükseltilerde yaylalar vardır. Bu yaylaların denize doğru alçalan kısımları ormanlarla kaplıdır.

Sürmene halkının yaşamında yaylaların önemli bir yeri vardır. Eskiden deniz kenarlarının, kasaba merkezlerinin sivri sinek yuvası olması nedeniyle yazın hemen herkes, geniş otlakları, temiz havası ve soğuk suları olan yaylalara çıkardı. Yaylalar, Sürmene'nin yaşamına o denli girmiştir ki manilerde bile geniş yer tutmuştur.

Yaylanun çimenleri

Akşam usti serinler

Almasa bizi gizlar

Alur bizi gelinler

Yaylanun çimeninde

Oturdum serinlendum

Geldun geçdun garşıma

Az daha delilendum ⁵

Yayla yoli yar yoli

Yarun gözleri doli

Bilsem yarum gelecek

Ener beklerum yoli

Yaylanun guguvağı

Yere vurur gorağı

Hiçbir şeye benzemez

Bu yaylanun merağı

Yaylada duriyirum

Çayir gurutiyirum

Vuriyirum işlere

Yari unutiyirum

Taşlı, Tatlısu, Seslikaya, Vizara, Yedipare, Mincana ve Madur (Sürmene'nin en yüksek dağıdır) gibi yaylalar yörenin adı duyulmuş yaylalarındandır.

Kar yağar sine sine

Madur'un gerisine

Gül yağı sımardum

Yarun entaresine

Madur'un tepesinden

Görünüyi Araklı

Kızlarla konuşmaya

Merikliyum merakli

⁵ Dilaver, K., Ağustos 1994, **Kişisel Görüşme**.

Yaylaya çıkılırken, hazırlık günler öncesinden başlar. Hayvanlar önde, yüklerin bir kısmı at sırtında, bir kısmı insanların sırtında olmak üzere çoğu kez birkaç aile birleşip yola koyulur. Yol almak düşüncesiyle ve serin olduğundan, genellikle sabah namazından sonra yola çıkılır. Yayla yoluna, yörenin yanık sesli kavalı ve kemeñçe ayrı bir güzelliğ katar.

Yaylanın havası, suyu, yiyecekleri, hele “dönme kuymağı” ve mantarları çok meşhurdur.

Yayla mantarlarını
Gel deşüre deşüre
Bile goysalar beni
Yarumlan teneşüre

Yayla guguvağını
Devşirdum elek elek
Her yıl bile gezerduk
Bu yıl ayirdi felek

Yaylaların değışik özellikleri yanında bir başka görünümde Yayla Ortası’dır. Yayla Ortası halkın gün sayarak beklediğı andır. Günler önce hazırlıklar yapılır. Yayla Ortası, kadınlı erkekli gurupların, çala-oymaya, söyleye ve silah ata ata yaylaya doğru yürüyüşleriyle başlar. Bu yürüyüş bir Pazartesi’nden diğeri Pazartesi’ye kadar devam ederek son bulur. Ağustos ayında ve dolayısıyla yayla mevsimlerinin ortasına denk geldiğı için adına “Yayla Ortası” denmiştir.

Sürmene’li için Yayla Ortası yöresel bir festival şeklindedir. Ve temel ögesi kemeñçe, kaval veya davul-zurna eşliğinde oynanan horonlardır.

Zaman zaman kurulan horonların halkası çok geniş olur, Kemeñçe ve kaval eşliğinde atma türküler, maniler söylenir.

Yayladan dönüş bir bağ bozumunu andırır. Giderken yapılan hazırlıklar, bu kez dönüş için yapılır. Kışlık giyecekler, özellikle hayvansal gıdalar ve hayvan yiyeceğı olan otlar hazırlanır. Yine, aynı çıkışta olduğı gibi toplu halde ve neşe ile geri dönülür.

BÖLÜM 3

SÜRMENE YÖRESİ HALK OYUNLARI

3.1. Oyunların Karakteristik Yapısı ve Türü

Türkler Orta Asya'dan, Anadolu'ya doğru göç ederlerken sosyal, kültürel özelliklerini de birlikte götürmüşlerdir. "Anadolu'yu kısa sürede Türkleştirip, İslamlaştırmalarına rağmen Gök dinleri ve Şamanist inanımlarının kalıntılarını günümüze dek yaşatmışlardır. Bugün Anadolu'nun kırsal ve dağlık kesimlerinde Orta Asya'nın Kültürel özelliklerini ve Şamanist inanımlarını görmek mümkündür."⁶

Oğuz Türkleri 12. yy.'dan itibaren yoğun bir şekilde Karadeniz yöresini yurt edinmeye başlamıştır. Karadeniz yöresini fetheden Oğuz Türkleri'nden olan Çepniler'in daha çok Giresun-Trabzon arasına yerleştirildiğini, yine Yavuz Sultan Selim'in Trabzon'da Şehzadeliği sırasında, İran'da Şah İsmail'in zulmünden kaçan Akkoyunlu Türkleri'nde Trabzon-Rize arasına yerleştirildiği tarihi kaynaklardan bilinmektedir. Yöreye yapılan tarihi göç Doğu Karadeniz'in kısa bir zaman içinde Türkleşmesini sağlamıştır.

Yörenin doğal yapısı engebeli, sarp, dik, yamaç ve dağlıktır. Havanın genellikle kapalı ve yağmurlu olması, zaten zor olan arazi şartlarını iyice zorlaştırarak, insanlara hızlı ve çevik hareket edebilme özelliği kazandırmıştır. Bu çabuklukla beraber, koyu yeşil bitki örtüsüne sahip yüksek dağların ve genellikle üzerlerinden eksik olmayan dumanın, denizin sık sık coşmasıyla oluşan hırçın dalgaların da etkisi olduğu düşünülerek, yöre insanında hızlı düşünüp çabuk karar veren tatlı sert bir yapı özelliği olduğu kabul edilmektedir.

Yörenin doğa şartlarının insanına kazandırdığı karakteristik özellikler ve yaşam biçimi, olduğu gibi halk oyunlarına da yansımıştır. Oyun türü olarak tüm Doğu Karadeniz Bölgesi'nde olduğu gibi Sürmene'de de horonlar oynanmaktadır.

"Karadeniz'in dalgalarının, dağ havasının, mısır ekmeğinin, hamsisinin etkisi altında da yoğrulan horonlar hamsinin titreyiş ve çırpınışlarını ifade etmektedir."⁷

⁶ Prof. Değerli, F.,1993, İ.T.Ü. T.M.D.K. T.H.O. Basılmamış Ders Notları, İstanbul.

⁷ Y. Doç. Dr. Ay, G., Kasım 1990, **Folklor Giriş**, İstanbul, S.82

“Grupça düz sırada ve daire şeklinde oynanan horonlarda tepeden tırnağa kadar gittikçe hızlanan hareketlerle birlikte sürekli omuz titretişler mevcuttur. Bu omuz titretişler ağırlara takılmış balıkların çırpınışlarını dile getirir. Oyunlardaki hareketlilik, sürat, çabukluk ve canlılık Karadeniz’in zor hayat şartlarına ve daima değişen fırtınalı denizine ayak uydurmaktan başka bir şey değildir.”⁸

“Horonlardaki sağa sola yaylanarak yapılan gezme (Yenlik) figürleri dalgalı denizdeki kayık sallanırlarını; eğilmeler, kol ve bel hareketleri tarlada kazma ile çapa yapılmasını ve belcilerin volatma hamlelerini andırır.”⁹

3.1.1. Horonun Kelime Anlamı

“Horon, tahıl ürünlerinin mısır koçanlarının hasattan sonra kurutulması ve desteler halinde dik tutulmasına, siyah anlamına, ilk çağlardaki dini ayin niteliğindeki oyunlara, Karadeniz bölgesinde oynanan oyunlara verilen addır. Bazı yerlerde horum, horun, horan denilmektedir.”¹⁰

Horom; mısır saplarının ve çayır (ot)’ların 10-15 kucak bir araya getirilerek dikey durumda yığılıp, tarlada bulunan kabak devekleri ile üst kısımdan bağlanmasıdır. Başka bir deyişle daire (halka) şeklinde sıkıca bağlamaktır.

Tarladaki kesilmiş mısır saplarının 10-15 adet başlıklar halinde kurutulmak amacı ile dik konumda biraraya getirilmelerine Sürmene’de “gugul” adı verilmektedir.

“Kurumuş olan mısır gugulları çözülerek başlıklar halinde, yağmura ve rüzgara dayanıklı olmaları için, dairesel ve dik konumda biraraya getirilerek sıkıca dizilirler. Bu olaya Sürmene’de yığın yapma, yığın kurma”¹¹, diğer bazı yerlerde ise “horom yapma, horom kurma” adı verildiği bilinmektedir.

Horonun, horomdan geldiğini savunan görüşler olduğu gibi, bunun böyle olamayacağını savunan görüşler de mevcuttur.

⁸ Cihanoğlu, S.,1997,**Trabzon’da Oynanan Horonlar**, Trabzon, S.26-27

⁹ İsmailoğlu, M., Ağustos 1994, **Kişisel Görüşme**.

¹⁰ Y. Doç. Dr. Ay, G., a.g.e. S.82

¹¹ Çolak, R., Ağustos 1994, **Kişisel Görüşme**.

“Şekil 1”
Gugul (horom)

“Şekil 2”
Yığın (horom yapma)

“Yöre oyunlarını oynarken bir arada toplanılarak sıkıca elele tutuşup daire halinde horon kurulmasındaki şekil ve benzerlik horon ile horom sözcüğünün, gerek mana gerekse kelime yapısı bakımından birbirini tamamladıklarını gösterir. Hayde bir horon kuralım sözü, bir araya toplanıp, sıkıca birbirimize bağlanalım demekten başka bir şey değildir.

-...kökünden kesilen mısır saplarını kurutmak için mısır tarlalarında yapılan yığincıklara “horom” denildiğini, uzaktan bakıldığında bunların kolkola girmiş “insan dizilerine” benzediğini, horonun bu benzerlikten esinlenerek doğduğunu ileri sürerler.

Akla yakın gibi görülen bu yakıştırma yerel gerçeklerle bağdaşmaz. Mısır tarlalarındaki geçici yığılara “horom” değil “kumul” veya “gumul” denildiğini bütün Karadeniz’liler bilir. Bu küçük yığınlarla horon arasında bir bağlantı kurmak oldukça zordur.”¹²

“Horon, Carole, Xogos, Hor, Kör, Horoy kelimeleri birbirlerinden ayrı olmayıp, aynı Hor kökünün muhtelif şekilleridir.”¹³

¹² Cihanoğlu, S., a.g.e. S.27

¹³ Saygun, A.,1937, **Rize, Artvin ve Kars Havalisi, Türkü ve Saz Oyunları Hakkında Bazı Malumat**, Numune Matbaası, İstanbul, S.54

Horon oyunları genellikle üç bölümden oluşur;

Düz Horon Bölümü: Ağır ritimle başlar. Oyun sağa doğru işleyerek oynanır. Ritim yavaş yavaş hızlandıkça vücut dikleşir ve kollar yukarı kaldırılır. “Yenlik yenlik”, “ufak ufak”, “bir ufak” gibi gelen komutlarla aşağı alma geçiş figürü yapılarak bir sonraki bölüme geçilir.

Yenlik (Gezme) Bölümü: Kollar aşağıda, dizler kırık, belden eğik bir şekilde, öne-geri, sağa-sola adımlarla düz horonun gezinilerek oynandığı, omuz sallamaların, kol çıkarmaların yapıldığı bölümdür. Vücut hareketleri yumuşak ve hafiftir. Komutçudan gelen “Kim ula, Geldum ula, Aloğlum, Al aşağı, Takdum, Yıkoğlum... v.b.” komutlarla, geçiş figürü yapılarak oyunun son bölümü olan sert kısmına geçilir.

Sert Bölüm: Bu bölümde ritim iyice yükselerek oyuncular doruk noktaya ulaşırlar. Sert ayak hareketleri ve omuz sallamalarının yapıldığı bu bölümde, oyuncular tüm yeteneklerini ortaya koyarlar. En gösterişli yeri olan sert bölümle oyun son bulur. Oyuna devam edilecekse en başa dönülüp aynı sıra takip edilir.

Horonlar genellikle bu sıra takip edilerek oynanmakla birlikte, düz horon bölümü, yenlik bölümü veya düz horon bölümü, sert horon bölümü şeklinde de oynanmaktadır.

“Horonlar oynanırken kolların, dirseklerden birbirine değecek şekilde havaya kalkmış olmasının gugul (horon)’dan, ellerin bileklerden aşağıya doğru sarkık durmasının ise mısır bitkisinin tepesinde bulanık püskülün şeklinden geldiği sanılmaktadır.”¹⁴ Kızlarda ise kollar bel seviyesinde, dirseklerden kırık yarım kol şeklinde tutulur. Oyunlara kollar aşağıda başlanır, ilerledikçe havaya kaldırılır, aşağı almalarla tekrar indirilir.

Horon türü oyunlarda, yumuşak diz hareketleri ile birlikte sert ayak figürleri hakimdir. Özellikle erkek oyunları yumuşak diz hareketleri ile başlayıp, keskin ve sert ayak figürleri ile dinamizm bulurlar. Oyun figürleri açısından kız oyunlarında, erkek oyunları gibi keskin çizgiler görülmez. Gerek kız, gerekse erkek oyunlarında üstün bir performans hakimdir.

“Horonlarda yapılan başlıca figürler; omuz titretmeler, öne eğilmeler, kolların aşağı-yukarı, ileri-geri hareketleri, atmalar, toplanıp açılmalar”¹⁵, gezmeler ve aşağı almalarıdır.

¹⁴ Temelli, H. ve Bulut, A., Ağustos 1994, **Kişisel Görüşme**.

¹⁵ Y. Doç. Dr. Ay, G., a.g.e. S.82

Trabzon ilinin sadece Sürmene ve Çaykara ilçelerinde, 9 zamanlı ritimle oynanan sallama oyunları görülür.

Sürmene’de horonlar, kız, erkek veya kız-erkek birlikte oynanmaktadır. “Horonlar tek başına oynanan oyunlardan olmadığından ve grup özelliği verilmesi açısından genellikle beş kişiden az sayıyla oynanmaması daha uygun olan oyun türleridir.”¹⁶

Yaylalarda, düğünlerde ve çeşitli şenliklerde, değişik yaş grubundan insanlar saatlerce horon oynarlar. Bu gelenek günümüzde azalmakla birlikte halen devam etmektedir.

Yörede çalınan oyun müzikleri genellikle 7 zamanlı olup, 2, 4, 9 ve 18 (9+9) zamanlı oyun müzikleri de görülmektedir. Sürmene’de horonlara eşlik eden müzik aletleri oyunun oynandığı alana göre değişir. Açık veya büyük alanlarda davul-zurna, kapalı ve küçük alanlarda ise kemençe ya da kaval oyunlara eşlik eder.

3.2. Yörede Oynanan Oyunlar

3.2.1. Atlama

Sürmene’de genellikle erkeklerin oynadığı bir oyun türüdür. Yumuşak diz hareketleri ile ağır bir ritim eşliğinde oynanır. Oyuna başlarken müzik, ritim ve oyunla konsantreyi sağlamak için oyun kurma diyebileceğimiz bir hazırlık yapılır. Kollar aşağıda başlar, ana figüre geçişle birlikte yukarı kaldırılır, oyun içerisinde çeşitli gezme (yenlik) ve aşağı alma figürleri yapılır.

Atlama oyunu, 7 zamanlı birleşik usulün “c” tipi (2+2+3) olan müziklerle oynanır. Oyun içindeki ana figür, beş tane 7 zamanlı parçadan oluşur. Bir figür içerisinde toplam 35 tane birim zaman geçer. Figür sayıya dökülmek istenirse her 7 zamanlı parça iki sayı olarak düşünülür ve on sayıdan oluşur.

Oyun içerisinde yapılan çeşitli aşağı alma figürleride genellikle 5 tane 7 zaman ve 35 tane birim zamandan, sayı olarak da yine on sayıdan oluşur.

Ana figürle oyun içerisinde yapılan diğer figürler arasında kullanılan aşağı alma geçiş figürü ise 3 tane 7 zaman, 21 tane birim zaman ve sayı olarak ta 6 sayıdan oluşur.

¹⁶ Prof. Değerli, F., 1994, İ.T.Ü. T.M.D.K. T.H.O. Basılmamış Ders Notları, İstanbul.

3.2.2. Kız Horonu

“Bu horon türü, kızlar tarafından başlatılır. Sadece kızlar arasında oynandığı gibi erkeklerin, kızların kollarına girmeleri ile bir kız, bir erkek şeklinde de oynandığı bilinmektedir. Oyuncular, yer yer atma türkülerle oyuna ayrı bir renk katarlar.”¹⁷

Horom oynama ilan

Horom yeri düz olmaz

Gadife giyma ilan

Gocagari gız olmaz¹⁸

Fundukluğun dibine

Vuralum sıra gazuk

Bunlar beş para etmez

Oynamamuza yazuk

At ustine gazani

Şakir şakir gaynasun

Yeni girdun horoma

Omuzlarun oynasun

Gız ahırdaki dana

Haşaridur haşari

İyi oynamiyani

Atacağum dişari

Açılun geri geri

Olsun bir horom yeri

Gelsun girsun goluma

Sürmene ferikleri

Erkek oyunlarında yer alan keskin ve sert ayak figürleri, kız oyunlarında yoktur. Oyun, yumuşak diz hareketleri ile başlar ve ilerledikçe ritminde hızlanması ile dinamizm bulur.

Her horonda olduğu gibi bu oyunun başında da oyuna hazırlık yapılır. Kollar aşağıda başlar ve zamanla, dirseklerden kırık bir şekilde bel seviyesine yarım kol şeklinde kaldırılır. Oyun içerisinde çeşitli kol ve ayak hareketlerinin bulunduğu gezme (yenlik) ve aşağı alma figürleri yapılır.

Kız horonu, atlama oyunu gibi 7 zamanlı birleşik usulün “c” tipi (2+2+3) şeklindeki müziklerle oynanır. Atlama oyunundan farkı, oyun ve müzik ritminin daha hızlı olması figürlerdeki diz hareketlerinin daha belirgin, sert ve yere yakın yapılmasıdır. Oyun içerisindeki ana figür, 5 tane 7 zaman, 35 tane birim zaman ve

¹⁷ Dilaver, H. ve Çolak, R., Ağustos 1994, **Kişisel Görüşme.**

¹⁸ Çolak, R., Ağustos 1994, **Kişisel Görüşme.**

sayı olarak ta yine 10 sayıdan oluşur. Aşağı alma bölümleri de sayı ve zaman olarak atlama oyunu ile aynıdır. Bu oyuna yörede “çift ayak” imside verilmektedir. Kız horonu genellikle çift ayak olarak oynanır. Az rastlanmakla beraber “tek ayak” şeklinde de oynandığı görülmüştür.

Tek ayak oyunu, 4 tane 7 zaman, 28 tane birim zaman ve sayı olarak ta 8 sayıdan oluşur. Çift ayak horonuna göre 1 tane 7 zaman eksik oynanan bir oyundur.

3.2.3. Sıksara

Daha çok erkekler tarafından ve genellikle atlama horonunun arkasından oynanır. Figür sayısı ve zamanı açısından, kız horonu ve atlama horonu ile aynı özellikleri gösterir. Sıksara, kısa ve keskin diz hareketleri ile birlikte, sert ve çevik, ayak figürlerinin yapıldığı, ritim ve müziği çok hızlı olan, yöre insanının çabukluk bakımından doruğa ulaştığı en hızlı oyun türüdür. “Bu oyuna; güzelliğinden ötürü Köşklere, saraylara özgü, Kral, İmparator ve Padişahların beğendiği oyun anlamına gelen sıksaray (sıksaray) denilmiştir. Sözcük giderek “sıksara” biçimini almıştır.”¹⁹

Oyunun başında, sağ ve sol ayaklarla basmalar yapılarak, hazırlık yapılır. Oyun içerisinde çeşitli gezmeler (yenlikler) ve aşağı alma figürleri yapılır. Kolların yukarı kaldırılmasıyla artan tempo, aşağı alma figürlerinde, omuz titretmelerle ve ayak sesleri ile iyice yükselir ve genellikle sağ tarafta, topuklar üzerine yapılan çökme hareketi ile oyun bitirilir.

3.2.4. Bıçak Oyunu

Sürmene ismini dışarıya ilk duyuran ve aynı zamanda adıyla bütünleşmiş olan, oluklu Sürmene bıçakları, eski zamanlarda, her delikanlının, belinde taşıdığı vazgeçilmez bir parçası olmuştur. Bugün ise bu bıçaklar sadece halk oyunları ekiplerinde aksesuar olarak kullanılmaktadır.

Bıçak oyunu, erkekler tarafından sıksara oyunu ritim ve müziği ile oynanır. İki oyuncu, ellerinde bıçakları ile oyuna beraber başlayıp, sıksara oynadıktan sonra aşağı alma figürü ile birbirlerinden ayrılırlar. Müzik ve ritim ile uyum içerisinde olma şartı ile birbirlerine karşı, bıçak kullanmadaki ustalıklarını gösteren figürler yaparlar.

¹⁹ Cihanoğlu, S., a.g.e. S.83

Bıçak oyununun bir öyküsü olup olmadığı konusunda kesin bir bilgi edinilememiştir. Buradaki amaç, yöre insanının gerektiği zaman, bıçağını hiç korkmadan ve ustalıklarla kullanabileceğini, dosta düşmana, herkese göstermektedir. Ayrıca, “düğünlerde veya şenliklerde, delikanlıların, kendilerini kızlara beğendirmek ve cesaretlerini seyredenlere göstermek amacı ile bıçak oyunu oynadıkları da”²⁰ edinilen bilgiler arasında yer almıştır.

3.2.5. Sallama

Sallama oyunu; tüm vücutla beraber sağa-sola yaylanıp sallanarak oynanan, yöredeki diğer halk oyunlarına göre daha yumuşak diz hareketlerinin kullanıldığı bir oyundur. Eşler halinde karşılıklı oynandığında karşılama, el ele tutuşularak oynandığında sallama ismini alır.

Bu oyun türü, 9 zamanlı birleşik usulün “b” tipi (2+3+2+2) şeklindeki müzik ve ritimlerle oynanır. Oyun sağa ve sola yapılan basmalarla birlikte, iki tane 9 zamanlı parçanın birleşimi ile 18 tane birim zaman içerir. Oyun içerisinde yapılan ileri gitme figürleri oyunun oynandığı köy veya mahalleye göre değişiklik göstermektedir.

Sallama oyunu, çoğunlukla kızlar ayrı, erkekler ayrı olarak oynandığı gibi, kız-erkek beraberde oynanabilir. Kızların oynadığı sallamalar, erkeklere oranla daha yumuşak ve kıvrak hareketlerle, kollar yukarı kaldırılmadan oynanır.

Temel yapıları aynı olan erkek sallamaları, oynandığı köy veya mahalleye (Aso, Sargona ve Merkez) göre değişik figürel özellikler gösterirler. Bunlar; çökme, üç adım yürüme, iki adım yürüme, sağa-sola yürümeler, el çırpma ve ayak çiftleme gibi oyunu süsleyen figürlerdir. Erkekler, kollar aşağıda başladıkları oyuna, kolları kaldırarak devam ederler. Sallamaların başında, müzik ve ritim ile konsantreyi sağlamak amacı ile oyuna hazırlık yapılır.

Sallamalar, elele tutuşarak oynandığı gibi, kız-erkek veya sadece kızlar olarak, karşılıklı da oynanabilen oyunlardır. Burada kızların kendilerine özgü çeşitli figürleri vardır. Bunlar; sağa-sola dönmeler, kendi etrafında dönmeler, parmak şıklatmalar, el çırpmalar, yer değiştirmeler ve omuz sallamalar gibi figürlerdir.

²⁰ Bulut, A., Dilaver, H. ve Temelli, H., Ağustos 1994, **Kişisel Görüşme**.

3.2.6. Sürtme ve Tepeler

“İkişer kişi tarafından karşılıklı olarak oynanan oyun trlerindendirler. Kız-kıza oynandıkları gibi bir kız bir erkek olarak ta oynanırlar. İki oyunda vücut ağırlığı sol ayak üzerine verilerek oynanır. Sağı ayak, sol ayağıın yanına doğıru yere srtlr ve vücut ağırlığı sağı ayak üzerine geçer. Bu hareketlerin sürekli birbirini takibiyle, oyun figürleri oluşmuştur. Oyunlar, karşılıklı yer değıştirmelerle, çeşitli mesafe almalarla ve yerinde oynamalarla devam eder. Kollar, karşılıklı oynayan eşlerin uyumuna göre omuz seviyesinde yukarıda veya belde olur.”²¹

Sürtme ve tepeler oyunu, şekil ve karakter yapısı olarak birbirlerine çok benzer. Farklılık gösterdikleri tek yer, müzik ve ritim yapılarıdır. Tepeler oyunu, 18 zamanlı karma usulle (2+2+2+3+2+2+3+2) alınan müzik ve ritimlerle; sürtme oyunu ise 2 veya 4 zamanlı çalınan müzik ve ritimlerle oynanır.

Sürtme oyunu, müzik ve ritim gideri açısından, tepeler oyununa göre daha hızlı oynanır.

²¹ Akgün, M., Deniz, S. ve Temelli, H., Ağıustos 1994, **Kişisel Görüşme**.

3.3. Oyunlara Eşlik Eden Çalgılar

3.3.1. Davul Zurna

Türkiye'nin diğer yörelerinde olduğu gibi Sürmene'de de, oyunlara eşlik eden sazların başında, davul-zurna gelir.

Yörede çalınan zurna genellikle zil (ince sesli) olup, orta sesli zurna da kullanılmaktadır. Zurnaların yapımında genellikle erik ağacı kullanılır.

Zurna ile birlikte çalınan davul, halay yörelerinde çalınan davullara oranla daha küçük yapıdadır. Davulda kullanılan deriler keçi derisidir. Davul derisinin gergin oluşu, çalınıştaki “zınlatma” sesinin güzel çıkması açısından çok önemlidir.

Davulun, yalnız yörede kullanılan, kendine özgü bir çalınış şekli vardır. Ritim de ağırlık tokmakta olmakla beraber, çubuk, davulun derisine (genellikle tokmak ve çubuk, davulun ön derisinde beraber kullanılır) değdirilip bırakılarak bir “zınlatma” oluşturulur.

Sürmene'de çalınan davulda, çubuğun çıkardığı “tek”sesi, kullanılmaz. Tokmak “düm” olarak, tokmak ve çubuğun beraber çıkardığı “zınlatma” sesi de “yek” olarak kullanılabilir.

Davul-zurna, oyunların oynandığı mekanın büyük veya açık alan olması halinde oyuna eşlik eden çalgılardır.

3.3.2. Kemençe

Sesinin az oluşundan dolayı, daha çok küçük veya kapalı alanlarda çalınan kemençe genellikle sarmaşık, dut, erik ve ardıç ağacından yapılır. Üç tane teli vardır. Bu teller, önceleri hayvan bağırsağından yapıldı. Günümüzde ise kemençelere çelik ve sıрма teller takılmaktadır. Dar ve uzun bir tekneye sahip olan bu sazın göğüs kısmı ağaçtan yapılmıştır. Telleri tizden peste doğru Re-La-Mi olarak akort edilir. Göğüs kapağının sol alt tarafında (Re telinin altında), iç kısımdan tekneye kapak arasına yerleştirilen, bir can direği vardır. Bu can direği olmadan kemençeler ses vermez.

Horonlara eşlik eden kemençe, daha dar bir tekneye sahiptir ve zil kemençe adını alır. Oturak kemençesi veya kaba kemençe denilen türü ise muhabbetlerde çalınan, daha büyük ve derin bir tekneye sahip olanıdır. Oturak kemençesi horon kemençesinden daha pesttir.

Kemençe, atkuyruğundan yapılmış bir yayla, genellikle iki sesli olarak çalınır.

3.3.3. Kaval

Horonlara eşliğinde, sesinin azlığından dolayı kapalı mekanlarda çalınır. Şimşir ağacından yapılan kaval, dilli olmasına rağmen, yörede horlatılarak çalınır. Canlılar üzerinde etkili olan, garip (hüzünlü) bir ses tonuna sahiptir. Bu özelliğinden dolayı çobanların çoğunun kaval çaldığı bilinir.

Kaval, üzerinde altı, arkasında bir olmak üzere toplam yedi delikten oluşur (Arkadan deliği olmayan kavallarda vardır). Boyu 40-50cm. arasında değişir. Şimşir ağacının özelliğinden dolayı kavalların çoğu, yapıldıktan sonra hafif eğrilir. Ağacın bir başka özelliği de, belli bir süre suda kaldıktan sonra tekrar düzelmesidir. Bu kavallar, Sürmene yöresi ağırlıklı olmak üzere Çaykara civarında da çalınmaktadır.

BÖLÜM 4

4. SÜRMENE YÖRESİ HALK OYUNLARI MÜZİKLERİNİN DERLENMESİ VE GENEL OLARAK DEĞERLENDİRİLMESİ

Bu bölümde, yörede yaşamış veya yaşamakta olan çalgıcıların, geçmiş yıllardaki ses kayıtları araştırılıp bulunmuş, derlemeler yapılmış, içlerinden oyun müziği olanları seçilerek tek kayıt altında toplanmıştır. Bu 43 oyun müziğinin dikteleri yapılarak notaları yazılmış, ritmik ve melodik yönden genel olarak değerlendirilmeleri yapılmıştır.

SONUÇLAR

Sürmene yöresinde; atlama, kız horonu, sıksara, bıçak horonu, sallama, sürtme ve tepeler oyunlarının oynandığı, son zamanlarda ise sürtme ve tepeler oyunlarının unutularak kaybolduğu ve artık oynanmadığı görülmüştür.

Sürmene'de oynanan oyun türünün horon olduğu ve horonların büyük alanlarda davul zurna, küçük alanlarda ise kemençe veya kaval eşliğinde oynandıkları görülmüştür.

43 oyun müziği notaya alınmış, ritmik ve melodik açıdan değerlendirilmeleri yapılmıştır.

16 atlama oyun müziği, 15 kız horonu oyun müziği, 4 sıksara oyun müziği, 6 sallama oyun müziği ile birlikte birer tane sürtme ve tepeler oyun müziği tespit edilmiştir.

Atlama oyun - müzik ve ritimlerinin, 7 zamanlı birleşik usulün c tipi (2+2+3) şeklinde yavaş, sıksara oyun - müzik ve ritimlerinin yine 7 zamanlı birleşik usulün c tipi (2+2+3) şeklinde hızlı çalındıkları görülmüştür.

Kız horonu oyun, müzik ve ritimleri de genellikle 7 zamanlı birleşik usulün c tipi (2+2+3) şeklinde olup, 2 ve 4 zamanlı ana usullerle çalınan örneklerine de rastlanmıştır.

Sallama oyun - müzik ve ritimleri, 9 zamanlı birleşik usulün b tipi (2+3+2+2) şeklinde çalınmıştır.

Sürtme oyun - müzik ve ritimleri, 4 zamanlı çalınmış; tepeler oyun - müzik ve ritimleri 9 zamanlı birleşik usulün d ve c tipinin birleşmesinden oluşan 18 zamanlı karma usulle (2+2+2+3+2+2+3+2) çalınmıştır.

Yörede zil zurna ile birlikte çalınan davul; tokmak ağırlıklı çalınmış, çubuğun ön taraftaki deri üzerine değdirilip bırakılması ile oluşturulan bir zınlatma tekniği kullanıldığı görülmüştür.

Oyun müziklerinde çoğunlukla yahyalı kerem dizisi hakim olmakla birlikte, düz kerem, sol müstezat, do müstezat ve tatyân dizilerine de rastlanmıştır.

KAYNAKLAR

- Ay, Göktan, (Y.Doç.Dr)** Kasım 1990. Folklor Giriş, Pan Yayıncılık, İstanbul
- Bilgin, Mehmet ve YILDIRIM, Ömer,** 1990. Sürmene, Damla Ofset, İstanbul
- Cihanoğlu, Selim,** Kasım 1997. Trabzon'da Oynanan Horonlar, Eser Ofset, Trabzon.
- Değerli, Fikret, (Prof.)**1994. İ.T.Ü. T.M.D.K. T.H.O. Basılmamış Ders Notları, İstanbul.
- Saygun, Adnan,** 1937. Rize, Artvin ve Kars Havalisi Türkü ve Saz Oyunları Hakkında Bazı Malumat, Numune Matbaası, İstanbul.

GÖRÜŞMELER

- Akgün, Müberra,** Eylül 1994. Kişisel Görüşme, Ev Hanımı, İstanbul.
- Bulut, Ali,** Ağustos 1994. Kişisel Görüşme, Emekli Halk Eğitim Müdürü, Sürmene.
- Çolak, Remziye,** Ağustos 1994. Kişisel Görüşme, Ev Hanımı, Sürmene.
- Deniz, Sevinç,** Eylül 1994. Kişisel Görüşme, Ev Hanımı, İstanbul.
- Dilaver, Hamdi, (Rahmetli)** Ağustos 1994. Kişisel Görüşme, Emekli Öğretmen, Halk Oyunları Eğitimci, Sürmene.
- Dilaver, Kamuran,** Eylül 1994. Kişisel Görüşme, Ev Hanımı, İstanbul.
- İsmailoğlu, Mesut,** Ağustos 1994. Kişisel Görüşme, Halk Oyunları Eğitimci, Sürmene.
- Keser, Selma,** Ağustos 1994. Kişisel Görüşme, Ev Hanımı, Sürmene.
- Temelli, Hasan,** Ağustos 1994. Kişisel Görüşme, Kemeçe Sanatçısı, Sürmene.

SES KAYITLARI

- Çamurali, Bahattin, (Rahmetli)** Temmuz 1994. Eski Ses Kayıtları, Kemeçe Sanatçısı, Sürmene.
- Dilaver, Selahattin,** Temmuz 1994. Eski Ses Kayıtları, Zurna Sanatçısı, Sürmene.
- Dilaver, Sebahattin,** Temmuz 1994. Eski Ses Kayıtları, Davul Sanatçısı, Sürmene.
- Dilaver, Fahrettin, (Rahmetli)** Temmuz 1994. Eski Ses Kayıtları, Kemeçe Sanatçısı, Sürmene.
- Karadeniz, Sadık, (Rahmetli)** Temmuz 1994. Eski Ses Kayıtları, Kaval Sanatçısı, Sürmene.

ÖZGEÇMİŞ

Nejdet ÇOLAK

15.07.1969 yılında Trabzon'un Sürmene ilçesinin Aksu köyünde doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini Sürmene'de yaptı. İlk öğretim ve lise yıllarında okul halkoyunları ekiplerinde oynayarak ve bağlama çalarak çeşitli etkinliklerde bulundu.

1989-1990 öğretim yılında İTÜ Türk Musikisi Devlet Konservatuarı Türk Halk Oyunları Bölümü sınavlarını kazanarak eğitime başladı. Meslek çalgısı olan kemane ile birlikte aynı yıllarda kemençe de çalmaya başladı. 1994-1995 öğretim yılı yaz döneminde bu okuldan mezun oldu. 1996 yılında İTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsüne bağlı olarak yapılan yüksek lisans sınavını kazanarak eğitime devam etti.

1996 yılından itibaren çeşitli kurumlarda oyun - müzik eğitmenliği yaptı ve birçok uluslararası halk oyunları festivallerine katıldı. 1999 yılında başladığı Milli Eğitim Bakanlığı İstanbul Şile Halk Eğitimi Merkezi halk oyunları öğretmenliği görevine devam etmektedir.

Üniversitesi : İstanbul Teknik Üniversitesi
Enstitüsü : Sosyal Bilimler
Ana Bilim Dalı : Türk Halk Oyunları
Programı : Türk Halk Oyunları
Tez Danışmanı : Y. Doç. Dr. Göktan AY
Tez Türü ve Tarihi : Yüksek Lisans – Ocak 2007

ÖZET

SÜRMENE YÖRESİ HALK OYUNLARI MÜZİKLERİNİN DERLENMESİ VE GENEL OLARAK DEĞERLENDİRİLMESİ

Nejdet ÇOLAK

Bu çalışmada Trabzon'un Sürmene ilçesinde oynanan oyunlar, oyunlarda çalınan müzik ve ritimler, araştırılıp derlenerek bir araya getirilmiş, dikteleri yapıp notaları yazılarak, ritmik ve melodik açıdan incelemeleri yapılmıştır.

Sürmene'nin tarihi, doğal yapısı ve halkın sosyal yaşamı hakkında bilgiler verilmiş, bu özelliklerin oyun karakteri yapısının oluşmasında etkili olduğu, yörede oyun türü olarak horonlar oynandığı ve horonlara eşlik eden çalgıların, davul zurna, kemençe ve kaval olduğu görülmüştür.

Çalışma, yöre oyunlarının, oyun müzik ve ritimlerinin bozulup dejenere olmadan, gelecek nesillere doğru bir şekilde aktarılması ve kültürel değerlerin korunup yaşatılmasına yardımcı olmak amacı ile yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler : Derleme, Dikte, Ritmik ve Melodik Değerlendirme

University : Istanbul Technical University
Institute : Institute for Social Sciences
Science Programme : Turkish Folk Dance
Programme : Turkish Folk Dance
Supervisor : Y. Doç. Dr. Göktan AY
Degree Awarded and Date : Master – January 2007

ABSTRACT

COMPILING AND GENERALLY EVALUATING THE FOLK-DANCE MUSICS OF SÜRMENE REGION

Nejdet ÇOLAK

In This Study musics and rhythms wich are played in horon performed around Trabzon Sürmene district are been prospected and melodicly analized, collected and put together, dictated and noted, analized rhythmicly and melodicly.

Information about the history of Sürmene and social life of people are given and it has been discussed that these characteristics are effective on forming the dance character, horon is performed around the region as folk dance and instruments played with horon are davul zurna, kemençe and kaval

This study is made to pass regional dances, dance musics and rhythms to next generations correctly and without degenerating them and to save and keep the cultural values alive.

Key Words : Collect, Dictate, Rhythmic and Melodic Evaluation

YÖRESİ
TRABZON - (Sürmene)

DERLEYEN
Nejdet ÇOLAK

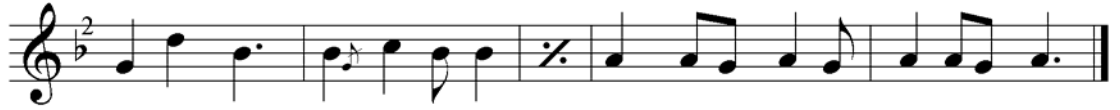
KİMDEN ALINDIĞI
Selahattin DİLAVER (Zurna)
Sebahattin DİLAVER (Davul)

4-1 ATLAMA 1

DERLEME TARİHİ
1995

SÜRESİ: ♩ = 475

NOTAYA ALAN
Nejdet ÇOLAK
2006

DAVUL RİTİM KALIBI

YÖRESİ
TRABZON - (Sürmene)

DERLEYEN
Nejdet ÇOLAK

KİMDEN ALINDIĞI
Selahattin DİLAVER (Zurna)
Sebahattin DİLAVER (Davul)

4-2 ATLAMA 2

DERLEME TARİHİ
1995

SÜRESİ: ♩ = 473

NOTAYA ALAN
Nejdet ÇOLAK
2006

DAVUL RİTİM KALIBI

YÖRESİ
TRABZON - (Sürmene)

DERLEYEN
Nejdet ÇOLAK

KİMDEN ALINDIĞI
Selahattin DİLAVER (Zurna)
Sebahattin DİLAVER (Davul)

4-3 ATLAMA 3

DERLEME TARİHİ
1995

SÜRESİ: ♩ = 473

NOTAYA ALAN
Nejdet ÇOLAK
2006

KARAR SESİ **DİZİSİ** **GÜÇLÜSÜ** **ARIZALARI** **USULÜ**

Yahyalı Kerem

DAVUL RİTİM KALIBI

YÖRESİ
TRABZON - (Sürmene)

DERLEYEN
Nejdet ÇOLAK

KİMDEN ALINDIĞI
Selahattin DİLAVER (Zurna)
Sebahattin DİLAVER (Davul)

4-4 ATLAMA 4

DERLEME TARİHİ
1995

SÜRESİ: ♩ = 475

NOTAYA ALAN
Nejdet ÇOLAK
2006

Sol Müstezat

DAVUL RİTİM KALIBI

YÖRESİ
TRABZON - (Sürmene)

DERLEYEN
Nejdet ÇOLAK

KİMDEN ALINDIĞI
Selahattin DİLAVER (Zurna)
Sebahattin DİLAVER (Davul)

4-5 ATLAMA 5

DERLEME TARİHİ
1995

SÜRESİ: ♩ = 475

NOTAYA ALAN
Nejdet ÇOLAK
2006

KARAR SESİ **DİZİSİ** **GÜÇLÜSÜ** **ARIZALARI** **USULÜ**

Yahyalı Kerem

DAVUL RİTİM KALIBI

YÖRESİ
TRABZON - (Sürmene)

DERLEYEN
Nejdet ÇOLAK

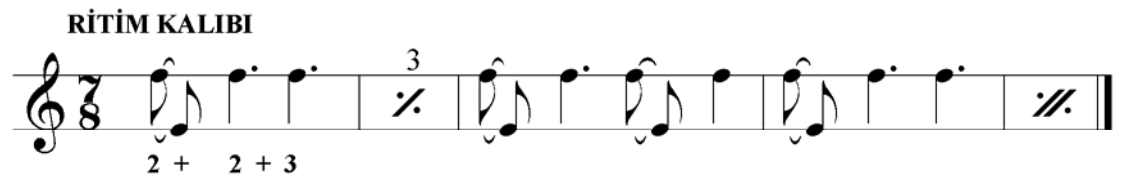
KİMDEN ALINDIĞI
Sadık KARADENİZ (Kaval)

4-6 ATLAMA 6

DERLEME TARİHİ
1995

SÜRESİ: ♩ = 475

NOTAYA ALAN
Nejdet ÇOLAK
2006

YÖRESİ
TRABZON - (Sürmene)

DERLEYEN
Nejdet ÇOLAK

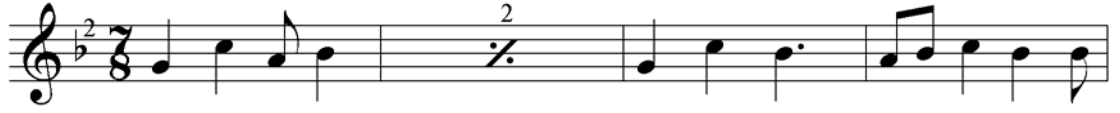
KİMDEN ALINDIĞI
Sadık KARADENİZ (Kaval)

4-7 ATLAMA 7

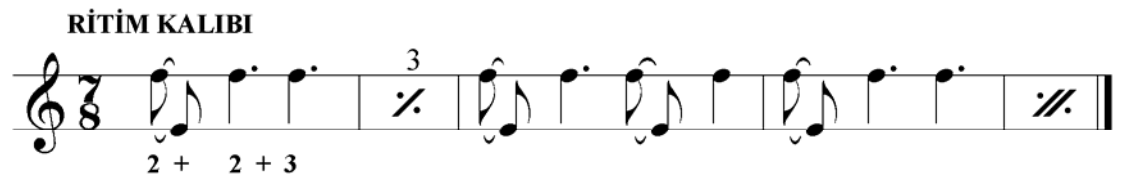
DERLEME TARİHİ
1995

SÜRESİ: ♩ = 475

NOTAYA ALAN
Nejdet ÇOLAK
2006

Yahyalı Kerem

YÖRESİ
TRABZON - (Sürmene)

KİMDEN ALINDIĞI
Sadık KARADENİZ (Kaval)

SÜRESİ: ♩ = 475

DERLEYEN
Nejdet ÇOLAK

DERLEME TARİHİ
1995

NOTAYA ALAN
Nejdet ÇOLAK
2006

4-8 ATLAMA 8

YÖRESİ
TRABZON - (Sürmene)

KİMDEN ALINDIĞI
Sadık KARADENİZ (Kaval)

SÜRESİ: ♩ = 475

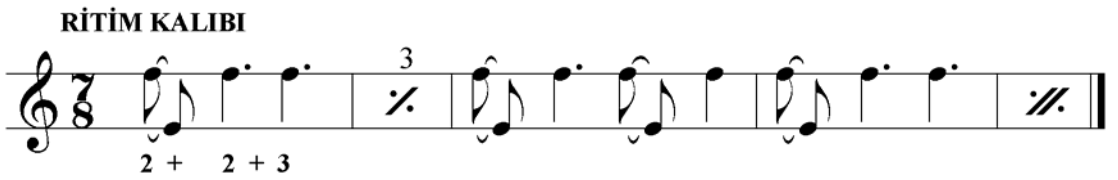
DERLEYEN
Nejdet ÇOLAK

DERLEME TARİHİ
1995

NOTAYA ALAN
Nejdet ÇOLAK
2006

4-9 ATLAMA 9

YÖRESİ
TRABZON - (Sürmene)

DERLEYEN
Nejdet ÇOLAK

KİMDEN ALINDIĞI
Sadık KARADENİZ (Kaval)

4-10 ATLAMA 10

DERLEME TARİHİ
1995

SÜRESİ: ♩ = 475

NOTAYA ALAN
Nejdet ÇOLAK
2006

KARAR SESİ **DİZİSİ** **GÜÇLÜSÜ** **ARIZALARI** **USULÜ**

Yahyalı Kerem

RİTİM KALIBI

2 + 2 + 3

YÖRESİ
TRABZON - (Sürmene)

DERLEYEN
Nejdet ÇOLAK

KİMDEN ALINDIĞI
Sadık KARADENİZ (Kaval)

4-11 ATLAMA 11

DERLEME TARİHİ
1995

SÜRESİ: ♩ = 475

NOTAYA ALAN
Nejdet ÇOLAK
2006

SON

KARAR SESİ DİZİSİ GÜÇLÜSÜ ARIZALARI USULÜ

Yahyalı Kerem

RİTİM KALIBI

2 + 2 + 3

YÖRESİ
TRABZON - (Sürmene)

DERLEYEN
Nejdet ÇOLAK

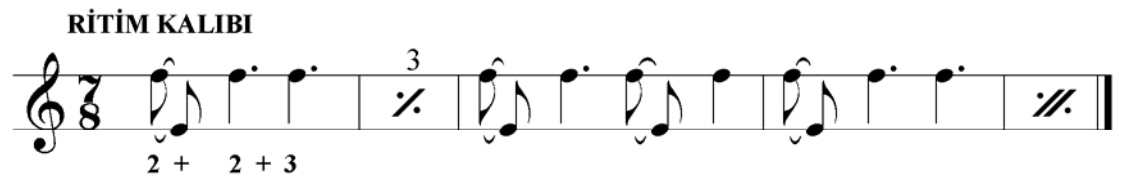
KİMDEN ALINDIĞI
Sadık KARADENİZ (Kaval)

4-12 ATLAMA 12

DERLEME TARİHİ
1995

SÜRESİ: ♩ = 475

NOTAYA ALAN
Nejdet ÇOLAK
2006

YÖRESİ
TRABZON - (Sürmene)

DERLEYEN
Nejdet ÇOLAK

KİMDEN ALINDIĞI
Sadık KARADENİZ (Kaval)

4-13 ATLAMA 13

DERLEME TARİHİ
1995

SÜRESİ: ♩ = 475

NOTAYA ALAN
Nejdet ÇOLAK
2006

SON

KARAR SESİ DİZİSİ GÜÇLÜSÜ ARIZALARI USULÜ

Yahyalı Kerem

RİTİM KALIBI

2 + 2 + 3

YÖRESİ
TRABZON - (Sürmene)

DERLEYEN
Nejdet ÇOLAK

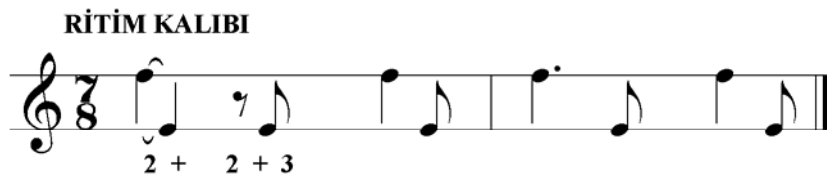
KİMDEN ALINDIĞI
Bahattin ÇAMURALI (Kemençe)

4-14 ATLAMA 14

DERLEME TARİHİ
1995

SÜRESİ: ♩ = 477

NOTAYA ALAN
Nejdet ÇOLAK
2006

YÖRESİ
TRABZON - (Sürmene)

KİMDEN ALINDIĞI
Bahattin ÇAMURALI (Kemençe)

SÜRESİ: ♩ = 476

DERLEYEN
Nejdet ÇOLAK

DERLEME TARİHİ
1995

NOTAYA ALAN
Nejdet ÇOLAK
2006

4-15 ATLAMA 15

KARAR SESİ DİZİSİ GÜÇLÜSÜ ARIZALARI USULÜ

Yahyalı Kerem

RİTİM KALIBI

2 + 2 + 3

YÖRESİ
TRABZON - (Sürmene)

DERLEYEN
Nejdet ÇOLAK

KİMDEN ALINDIĞI
Bahattin ÇAMURALI (Kemençe)

4-16 ATLAMA 16

DERLEME TARİHİ
1995

SÜRESİ: ♩ = 476

NOTAYA ALAN
Nejdet ÇOLAK
2006

The musical score is written in 2/4 time, key of B-flat major (two flats). It consists of seven staves of music. The notation includes eighth notes, quarter notes, and eighth rests, with some triplets and a repeat sign. The piece ends with a double bar line.

KARAR SESİ **DİZİSİ** **GÜÇLÜSÜ** **ARIZALARI** **USULÜ**

Yahyâ Kerem

RİTİM KALIBI

YÖRESİ
TRABZON - (Sürmene)

KİMDEN ALINDIĞI
Selehattin DİL AVER (Zurna)
Sebahattin DİL AVER (Davul)

SÜRESİ: ♩ = 532

DERLEYEN
Nejdet ÇOLAK

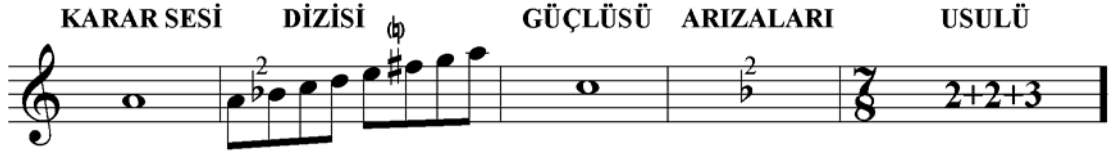
DERLEME TARİHİ
1995

NOTAYA ALAN
Nejdet ÇOLAK
2006

4-17 KIZ HORONU 1

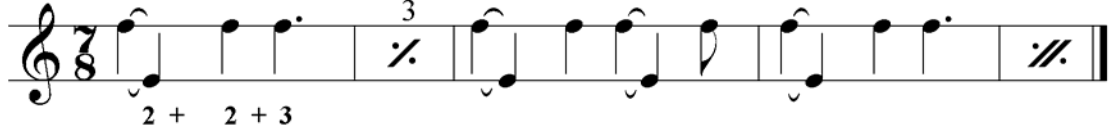

KARAR SESİ DİZİSİ GÜÇLÜSÜ ARIZALARI USULÜ

Yahyalı Kerem

DAVUL RİTİM KALIBI

YÖRESİ
TRABZON - (Sürmene)

KİMDEN ALINDIĞI
Bahattin ÇAMURALI
(Kemençe)

SÜRESİ: ♩ = 532

DERLEYEN
Nejdet ÇOLAK

DERLEME TARİHİ
1995

NOTAYA ALAN
Nejdet ÇOLAK
2006

4-18 KIZ HORONU 2

KARAR SESİ DİZİSİ GÜÇLÜSÜ ARIZALARI USULÜ

Yahyalı Kerem

RİTİM KALIBI

2 + 2 + 3

YÖRESİ
TRABZON - (Sürmene)

KİMDEN ALINDIĞI
Bahattin ÇAMURALI
(Kemençe)

SÜRESİ: ♩ = 532

DERLEYEN
Nejdet ÇOLAK

DERLEME TARİHİ
1995

NOTAYA ALAN
Nejdet ÇOLAK
2006

4-19 KIZ HORONU 3

1
HABU FANİ DUNYAYA
GELDUM Bİ GUN GORMEDUM
NE FENA TALİHUM VAR
KİMSEYE SEVİLMEDUM

2
HABU FANİ DUNYADA
ELECESUN ELENLAN
SEVDALUK EDECESUN
ONIDA BİLENLERLAN

3
OY DAĞLARUM DAĞLARUM
DAYMAN GEZER AĞLARUM
KİMSELERDEN DARILMAM
BU ŞANSUMA YANARUM

4
HABU FANİ DUNYANUN
EBEDİ SONİ GELMEZ
DERTLİ KEDERLİLERUN
HİÇ VEREMİ TUKENMEZ

5
BAŞUNDA ÇOMBERUNUN
VER BİRİNİ BAĞLAYİM
SOYLE KİMUN YARISUN
OTURUP AĞLIYAYİM

6
SEN KARŞIDA BEN BERİ
YA DON BERİ DON BERİ
GİZ ALLAHİ SEVERSAN
AT BAŞUNDAN ÇOMBERİ

KARAR SESİ DİZİSİ GÜÇLÜSÜ ARIZALARI USULÜ

Yahyalı Kerem

RİTİM KALIBI

2 + 2 + 3

YÖRESİ
TRABZON - (Sürmene)

KİMDEN ALINDIĞI
Bahattin ÇAMURALI
(Kemençe)

SÜRESİ: ♩ = 290

DERLEYEN
Nejdet ÇOLAK

DERLEME TARİHİ
1995

NOTAYA ALAN
Nejdet ÇOLAK
2006

4-20 KIZ HORONU 4

BU GE CE_____ RU YA___ GOR DUM OL MA Dİ BA ĞA A YAN

KE MEN ÇE_____ MUN SE___ Sİ NE U YAN E YA RUM U YAN

1
BU GECE RUYA GORDUM
OLMADI BAĞA AYAN
KEMENÇEMUN SESİNE
UYAN EY YARUM UYAN

2
RİZEYE MANDALİNA
GEL SALINA SALINA
DOLADI YAŞMAĞINI
PORTİKALUN DALİNA

YÖRESİ
TRABZON - (Sürmene)

KİMDEN ALINDIĞI
Bahattin ÇAMURALI
(Kemençe)

SÜRESİ: ♩ = 290

DERLEYEN
Nejdet ÇOLAK

DERLEME TARİHİ
1995

NOTAYA ALAN
Nejdet ÇOLAK
2006

4-21 KIZ HORONU 5

KARAR SESİ DİZİSİ GÜÇLÜSÜ ARIZALARI USULÜ

Düz Kerem

RİTİM KALIBI

YÖRESİ
TRABZON - (Sürmene)

KİMDEN ALINDIĞI
Bahattin ÇAMURALI
(Kemençe)

SÜRESİ: ♩ = 300

DERLEYEN
Nejdet ÇOLAK

DERLEME TARİHİ
1995

NOTAYA ALAN
Nejdet ÇOLAK
2006

4-22 KIZ HORONU 6

SON

Yahyalı Kerem

RİTİM KALIBI

YÖRESİ
TRABZON - (Sürmene)

KİMDEN ALINDIĞI
Bahattin ÇAMURALI
(Kemençe)

SÜRESİ: ♩ = 300

DERLEYEN
Nejdet ÇOLAK

DERLEME TARİHİ
1995

NOTAYA ALAN
Nejdet ÇOLAK
2006

4-23 KIZ HORONU 7

KARAR SESİ DİZİSİ GÜÇLÜSÜ ARIZALARI USULÜ

RİTİM KALIBI

YÖRESİ
TRABZON - (Sürmene)

DERLEYEN
Nejdet ÇOLAK

KİMDEN ALINDIĞI
Bahattin ÇAMURALI
(Kemençe)

4-24 KIZ HORONU 8

DERLEME TARİHİ
1995

SÜRESİ: ♩ = 300

NOTAYA ALAN
Nejdet ÇOLAK
2006

YÖRESİ
TRABZON - (Sürmene)

KİMDEN ALINDIĞI
Bahattin ÇAMURALI
(Kemençe)

SÜRESİ: ♩ = 535

DERLEYEN
Nejdet ÇOLAK

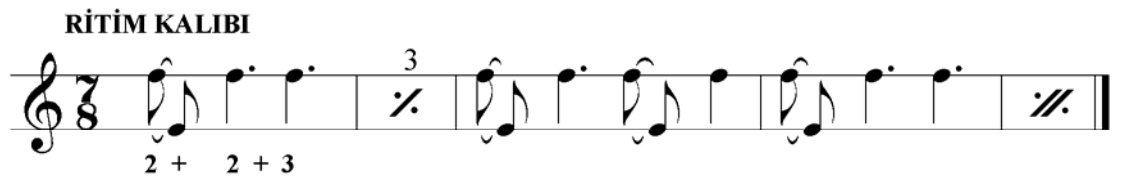
DERLEME TARİHİ
1995

NOTAYA ALAN
Nejdet ÇOLAK
2006

4-25 KIZ HORONU 9

Yahyalı Kerem

YÖRESİ
TRABZON - (Sürmene)

KİMDEN ALINDIĞI
Bahattin ÇAMURALI
(Kemençe)

SÜRESİ: ♩= 535

DERLEYEN
Nejdet ÇOLAK

DERLEME TARİHİ
1995

NOTAYA ALAN
Nejdet ÇOLAK
2006

4-26 KIZ HORONU 10

♩

SON

BU GE CE RU YA GOR DU M OL MA Dİ BA ĞA A YA__ N

KE MENCEMUN SE Sİ NE__ U_YANSEVDU ĞUM U YA__ N

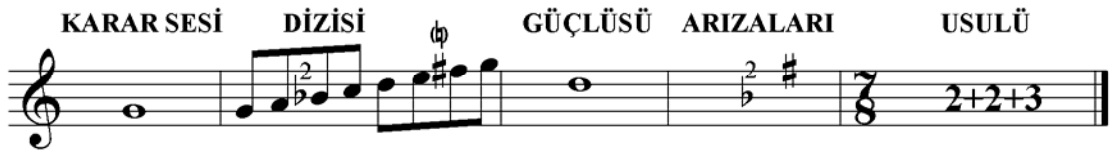
1
BU GECE RUYA GORDUM
OLMADI BAĞA AYAN
KEMENCEMUN SESİNE
UYAN SEVDUĞUM UYAN

2
BEN BU GECE RUYAMA
GORDUM SEN ELMİŞİDUN
BENDA RUYAMA GORDUM
SEN BENUM OMİŞİDUN

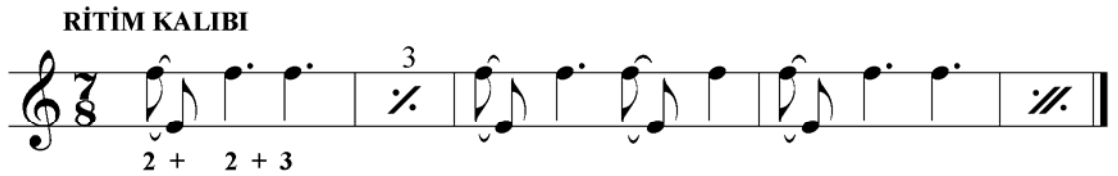
3
ŞAKA İLE GURULUR
SEVDALUĞUN BİNASI
HAYDE GİDELUM HAYDE
AYAĞI GİRİLASI

4
DUMAN ALDI DAĞLARA
BEN ALDUM YAYLALARA
GARA GOZLİ SEVDUĞUM
GELDİMİ BURALARA

5
RİZEYE MANDALİNA
GEL SALİNA SALİNA
DOLADI YAŞMAĞİNİ
PORTİKALUN DALİNA

Sol Müstezat

YÖRESİ
TRABZON - (Sürmene)

KİMDEN ALINDIĞI
Bahattin ÇAMURALI
(Kemençe)

SÜRESİ: ♩= 535

DERLEYEN
Nejdet ÇOLAK

DERLEME TARİHİ
1995

NOTAYA ALAN
Nejdet ÇOLAK
2006

4-27 KIZ HORONU 11

The musical score is written in 2/4 time with a key signature of one flat (B-flat). It consists of six staves of music. The first five staves are instrumental, featuring a melody with various rhythmic patterns and triplets. The sixth staff contains the lyrics 'BİR SİT MA TUT Tİ İ BE Nİ TUT Tİ GU RUT Tİ BE Nİ' written below the notes. The score ends with a double bar line.

GİT Tİ BE___ NUM GU ZE LUM GİT Tİ İ U NUT Tİ BE Nİ İ

1
BİR SİTMA TUTTİ BENİ
TUTTİ GURUTTİ BENİ
GİTTİ BENUM GUZELUM
GİTTİ UNUTTİ BENİ

2
GİTTUM GORAKTAN YANA
BAKTUM YAPRAK DUŞTİMİ
SENUNDA BENUM GİBİ
YÜREĞUN TUTUŞTİMİ

3
OY FUNDUĞUM FUNDUĞUM
DALLARİNA GONDUĞUM
SEVDUMDA ALAMADUM
O DUR BENUM YANDUĞUM

4
YENİ BİTEYİ YENİ
DERELERUN ORMANİ
KESİLDİ SEVDALUKTAN
DİZLERUMUN DERMANİ

KARAR SESİ DİZİSİ GÜÇLÜSÜ ARIZALARI USULÜ

Yahyalı Kerem

RİTİM KALIBI

2 + 2 + 3

YÖRESİ
TRABZON - (Sürmene)

KİMDEN ALINDIĞI
Bahattin ÇAMURALI
(Kemençe)

SÜRESİ: ♩ = 300

DERLEYEN
Nejdet ÇOLAK

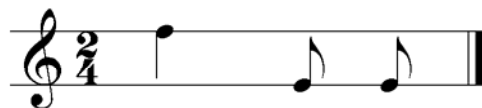
DERLEME TARİHİ
1995

NOTAYA ALAN
Nejdet ÇOLAK
2006

4-28 KIZ HORONU 12

RİTİM KALIBI

YÖRESİ
TRABZON - (Sürmene)

KİMDEN ALINDIĞI
Fahrettin DİLAVER
(Kemençe)

SÜRESİ: ♩= 535

DERLEYEN
Nejdet ÇOLAK

DERLEME TARİHİ
1995

NOTAYA ALAN
Nejdet ÇOLAK
2006

4-29 KIZ HORONU 13

The musical score is written in 2/4 time with a key signature of one flat (B-flat). It consists of six staves. The first four staves are instrumental, featuring a melody with many triplets and a steady accompaniment. The fifth staff contains the lyrics 'OY SUR ME NE SUR ME NE NA Sİ AY RİL DUM SEN DEN' and the sixth staff contains 'BOY LE SEV DA LUK OL MAZYA ON DAN YA GEÇ BENDEN'. Both the fifth and sixth staves include a vocal line and a keyboard accompaniment line.

OY SUR ME NE SUR ME NE NA Sİ AY RİL DUM SEN DEN

BOY LE SEV DA LUK OL MAZYA ON DAN YA GEÇ BENDEN

1
OY SURMENE SURMENE
NASİ AYRİLDUM SENDEN
BOYLE SEVDALUK OLMAZ
YA ONDAN YA GEÇ BENDEN

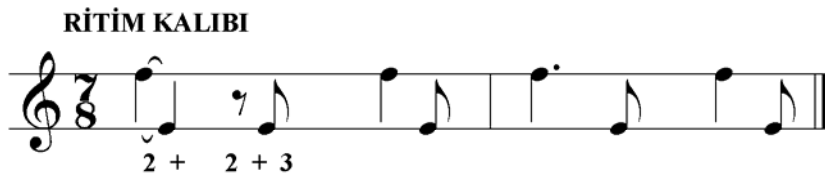
2
SURMENENUN İÇİNDE
GELUR OTURUR GIZLAR
GORENLERDA ZANNEDER
ENDİ GOKTEN YULDIZLAR

3
GUL BİTEYİ BİTEYİ
DOKULU DA YİTEYİ
VAY OLSUN GENÇLUĞUME
BURALARDA YİTEYİ

4
DUMAN ENUP KALKAYİ
SURMENE BAŞLARİNA
GURBAN OLAYİM GURBAN
CİLVELİ GAŞLARUNA

5
OTMEYİ BU KEMENCEM
TELİNDENDUR TELİNDEN
NASİ EDEYİM BİLMEM
EMİN ELLER ELİNDEN

6
DERE AKAYİ DERE
İKİ DAŞTAN Bİ YERE
AL GOTUR BENİ DERE
YARUN OLDUĞİ YERE

YÖRESİ
TRABZON - (Sürmene)

DERLEYEN
Nejdet ÇOLAK

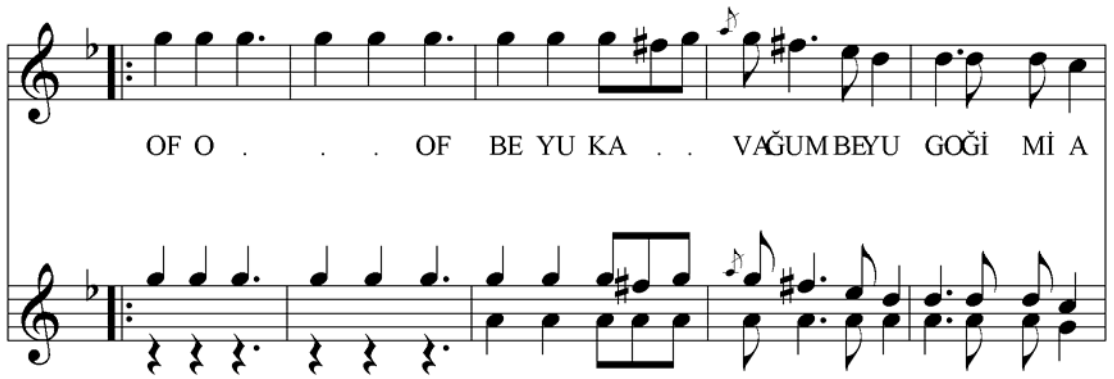
KİMDEN ALINDIĞI
İmam (Kemençe)

4-30 KIZ HORONU 14

DERLEME TARİHİ
1995

SÜRESİ: ♩= 535

NOTAYA ALAN
Nejdet ÇOLAK
2006

1
(Of oof) BEYU KAVAĞUM BEYU
GOĞİMİ ALACASUN
ALMAM SENİ DEYİSUN
BEKARMİ DURACASUN

2
(Of oof) SURMENENUN İÇİNE
TELEFON DİREKLERİ
SEVDALUK EDENLERUN
YANDI O YUREKLERİ

3
(Of oof) YANDI YUREĞUM YANDI
OLDI GAZAN GARASI
HIÇ ÇIKMAYI AKLUMDAN
SEVDALUĞUN YARASI

KARAR SESİ DİZİSİ GÜÇLÜSÜ ARIZALARI USULÜ

Düz Kerem

RİTİM KALIBI

2 + 2 + 3

YÖRESİ
TRABZON - (Sürmene)

DERLEYEN
Nejdet ÇOLAK

KİMDEN ALINDIĞI
İmam (Kemençe)

4-31 KIZ HORONU 15

DERLEME TARİHİ
1995

SÜRESİ: ♩ = 535

NOTAYA ALAN
Nejdet ÇOLAK
2006

E DER LER MA NO Lİ DE DUK LE Rİ ÇOK SEV DA LU K E DER LER

1
BAHÇESİNDE BİBERLER
BİZE MANOLİ DERLER
MANİLİ DEDUKLERİ (ha gizum ha)
ÇOK SEVDALUK EDERLER

2
OF AYLARI VAYLARI
GEÇTİ KİREZ AYLARI
ONBEŞ GURUŞLUK BOYA (ha gizum ha)
GÜZEL EDER GİZLARI

3
BAHÇESİNDE DOMATA
OLUR ONDAN SALATA
GİTSUN GELSUN ASKERDEN (ha gizum ha)
AKİLLANSUN KERATA

KARAR SESİ DİZİSİ GÜÇLÜSÜ ARIZALARI USULÜ

Yahyalı Kerem

RİTİM KALIBI

2 + 2 + 3

YÖRESİ
TRABZON - (Sürmene)

KİMDEN ALINDIĞI
Selahattin DİLÂVER (Zurna)
Sebahattin DİLÂVER (Davul)

SÜRESİ: ♩ = 700

DERLEYEN
Nejdet ÇOLAK

DERLEME TARİHİ
1995

NOTAYA ALAN
Nejdet ÇOLAK
2006

4-32 SIKSARA 1

KARAR SESİ DİZİSİ GÜÇLÜSÜ ARIZALARI USULÜ

Yahyalı Kerem

DAVUL RİTİM KALIBI

YÖRESİ
TRABZON - (Sürmene)

KİMDEN ALINDIĞI
Selahattin DİLAVER (Zurna)
Sebahattin DİLAVER (Davul)

SÜRESİ: ♩ = 700

DERLEYEN
Nejdet ÇOLAK

DERLEME TARİHİ
1995

NOTAYA ALAN
Nejdet ÇOLAK
2006

4-33 SIKSARA 2

♩ = 700

KARAR SESİ **DİZİSİ** **GÜÇLÜSÜ** **ARIZALARI** **USULÜ**

Yahyalı Kerem

DAVUL RİTİM KALIBI

2 + 2 + 3

YÖRESİ
TRABZON - (Sürmene)

KİMDEN ALINDIĞI
Sadık KARADENİZ (Kaval)

SÜRESİ: ♩ = 700

DERLEYEN
Nejdet ÇOLAK

DERLEME TARİHİ
1995

NOTAYA ALAN
Nejdet ÇOLAK
2006

4-34 SIKSARA 3

KARAR SESİ DİZİSİ GÜÇLÜSÜ ARIZALARI USULÜ

Yahyalı Kerem

RİTİM KALIBI

YÖRESİ
TRABZON - (Sürmene)

DERLEYEN
Nejdet ÇOLAK

KİMDEN ALINDIĞI
Sadık KARADENİZ (Kaval)

4-35 SIKSARA 4

DERLEME TARİHİ
1995

SÜRESİ: ♩ = 702

NOTAYA ALAN
Nejdet ÇOLAK
2006

16 3

SON

10

4 5

2 6

10

KARAR SESİ DİZİSİ GÜÇLÜSÜ ARIZALARI USULÜ

Yahyalı Kerem

RİTİM KALIBI

YÖRESİ
TRABZON - (Sürmene)

KİMDEN ALINDIĞI
Selahattin DİLÂVER (Zurna)
Sebahattin DİLÂVER (Davul)

SÜRESİ: ♩ = 325

DERLEYEN
Nejdet ÇOLAK

DERLEME TARİHİ
1995

NOTAYA ALAN
Nejdet ÇOLAK
2006

4-36 SALLAMA 1

KARAR SESİ DİZİSİ GÜÇLÜSÜ ARIZALARI USULÜ

Yahyalı Kerem

DAVUL RİTİM KALIBI

2 + 3 + 2 + 2

YÖRESİ
TRABZON - (Sürmene)

KİMDEN ALINDIĞI
Selahattin DİLÂVER (Zurna)
Sebahattin DİLÂVER (Davul)

SÜRESİ: ♩ = 325

DERLEYEN
Nejdet ÇOLAK

DERLEME TARİHİ
1995

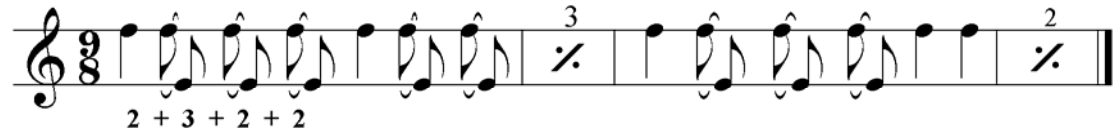
NOTAYA ALAN
Nejdet ÇOLAK
2006

4-37 SALLAMA 2

Yahyalı Kerem

DAVUL RİTİM KALIBI

YÖRESİ
TRABZON - (Sürmene)

DERLEYEN
Nejdet ÇOLAK

KİMDEN ALINDIĞI
Selahattin DİLÂVER (Zurna)
Sebahattin DİLÂVER (Davul)

4-38 SALLAMA 3

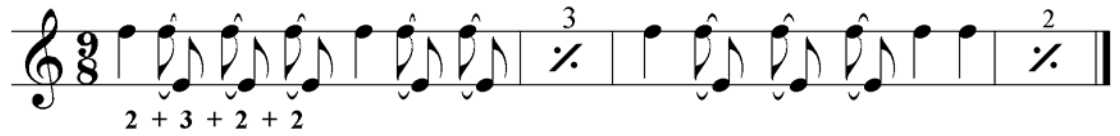
DERLEME TARİHİ
1995

SÜRESİ: ♩ = 325

NOTAYA ALAN
Nejdet ÇOLAK
2006

DAVUL RİTİM KALIBI

YÖRESİ
TRABZON - (Sürmene)

KİMDEN ALINDIĞI
Bahattin ÇAMURALI
(Kemençe)

SÜRESİ: ♩ = 325

DERLEYEN
Nejdet ÇOLAK

DERLEME TARİHİ
1995

NOTAYA ALAN
Nejdet ÇOLAK
2006

4-39 SALLAMA 4

The musical score consists of seven staves of music, all in 2/4 time. The notation includes various musical symbols and markings:

- Staff 1:** Features eighth notes, a triplet of eighth notes marked with a '3' and a '7' below, and a double bar line with a repeat sign.
- Staff 2:** Includes eighth notes, a triplet of eighth notes marked with a '3' and a '7' below, and a double bar line with a repeat sign.
- Staff 3:** Shows eighth notes, a double bar line with a repeat sign, and a second measure starting with a '2' above the first note.
- Staff 4:** Contains eighth notes, a triplet of eighth notes marked with a '3' and a '7' below, and a double bar line with a repeat sign.
- Staff 5:** Features eighth notes, a triplet of eighth notes marked with a '3' and a '7' below, and a double bar line with a repeat sign.
- Staff 6:** Includes eighth notes, a triplet of eighth notes marked with a '3' and a '7' below, and a double bar line with a repeat sign.
- Staff 7:** Shows eighth notes, a triplet of eighth notes marked with a '3' and a '7' below, and a double bar line with a repeat sign.

83

YÖRESİ
TRABZON - (Sürmene)

DERLEYEN
Nejdet ÇOLAK

KİMDEN ALINDIĞI
Sadık KARADENİZ (Kaval)

4-40 SALLAMA 5

DERLEME TARİHİ
1995

SÜRESİ: ♩ = 325

NOTAYA ALAN
Nejdet ÇOLAK
2006

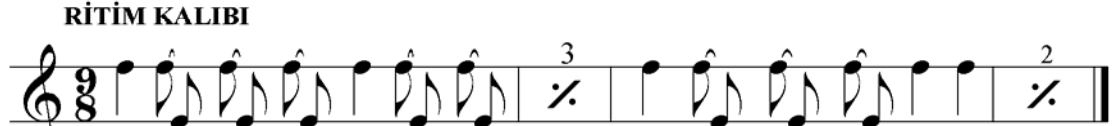

KARAR SESİ DİZİSİ GÜÇLÜSÜ ARIZALARI USULÜ

Yahyalı Kerem

RİTİM KALIBI

2 + 3 + 2 + 2

YÖRESİ
TRABZON - (Sürmene)

DERLEYEN
Nejdet ÇOLAK

KİMDEN ALINDIĞI
Remziye ÇOLAK

4-41 SALLAMA 6

DERLEME TARİHİ
1995

SÜRESİ: ♩ = 325

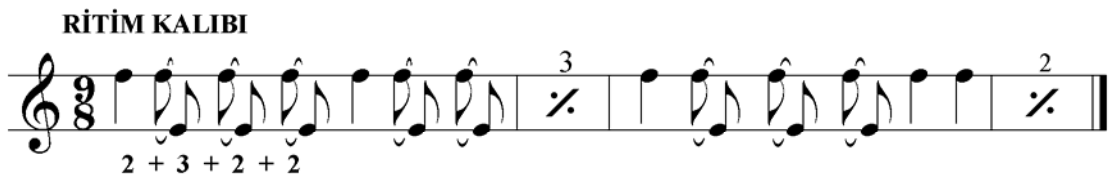
NOTAYA ALAN
Nejdet ÇOLAK
2006

1
ELİNDE FENER
ÇARŞIYA ENER
URUMUN GİZİ
BAK NASİ DÖNER
(HER YANA)

2
ELİNDE MAŞA
VUR ONİ TAŞA
URUMUN GİZİ
YAŞA DA YAŞA

3
BAHÇEDE SELVİ
DALLARI YERDE
O YÜKSEK EVE
YAKIŞUR PERDE

YÖRESİ
TRABZON - (Sürmene)

KİMDEN ALINDIĞI
Sevinç DENİZ
Muberra AKGÜN

SÜRESİ: ♩ = 100

DERLEYEN
Nejdet ÇOLAK

DERLEME TARİHİ
1995

NOTAYA ALAN
Nejdet ÇOLAK
2006

4-42 SÜRTME

1	2	3
GİZ MENDİL MENDİL MENDİL (2)	GİZ SAÇLARUN SAÇLARUN (2)	OTURMIŞ YOL USTİNE (2)
GALDUR GOLLARUN ENDUR (2)	OYNAR OMUZ BAŞLARUN (2)	FİSTANİNİ EKLEYİ (2)
HEP SOZLERUN YALANDUR (2)	ALUR GAÇARUM SENİ (2)	HAYDE GİDELUM YAVRİM (2)
SOYLE BENİ İNANDUR (2)	DARİLUR GARDAŞLARUN (2)	ANNEN SENİ BEKLEYİ (2)
4	5	6
YAYLANUN ÇUMENİNE (2)	E YAYLANUN ÇUMENİ (2)	LAZUTLAR SALKUM SAÇAK (2)
GEL DESEM GELURMİSUN (2)	DAHA ÇİĞNAMAM SENİ (2)	ALÇAK BOYLİSUN ALÇAK (2)
SAÇLARUNDAN Bİ ÇİLE (2)	GEL GONUŞALUM YARUM (2)	SENİ DEDİLER KUÇUK (2)
VER DESEM VERURMİSUN (2)	DAHA BULAMAM SENİ (2)	SEN DOLDURURSUN GUCAK (2)

KARAR SESİ DİZİSİ GÜÇLÜSÜ ARIZALARI USULÜ

Do Müstezat

RİTİM KALIBI

YÖRESİ
TRABZON - (Sürmene)

KİMDEN ALINDIĞI
Bahattin ÇAMURALI
(Kemençe)

SÜRESİ: ♩ = 270

DERLEYEN
Nejdet ÇOLAK

DERLEME TARİHİ
1995

NOTAYA ALAN
Nejdet ÇOLAK
2006

4-43 TEPELER

SE Nİ BA ĞA MET ET Tİ LER AS LUN VAR___ Mİ DUR___ E GÜLUM

AS LUN VAR___ Mİ DUR___

1
SEN BU YAYLALARI YAVRUM YAYLAYAMAZSUN
DERİNDUR GOLLERUN BOYLAYAMAZSUN
ELLERUN KİNALI OYNAYAMAZSUN
AĞAN VARMİDUR, PAŞAN VARMİDUR
SENİ BAĞA MET ETTİLER ASLUN VARMİDUR
E GÜLUM ASLUN VARMİDUR

2
AÇILDUM AÇILDUM AÇILAMADUM
TERAZİM KİRİLDİ TARTILAMADUM
O URUMUN GİZİNDAN KURTULAMADUM
AĞAN VARMİDUR, PAŞAN VARMİDUR
SENİ BAĞA MET ETTİLER ASLUN VARMİDUR
E GÜLUM ASLUN VARMİDUR

3
SOĞUK SU BAŞINDA YAVRUM GUZİ KEBABİ
ENER MEYHANEYEDA ÇEKER ŞARABİ
O URUMUN OĞLİNUN YOKTUR İMANİ
AĞAN VARMİDUR, PAŞAN VARMİDUR
SENİ BAĞA MET ETTİLER ASLUN VARMİDUR
E GÜLUM ASLUN VARMİDUR

4
TEPELER TEPELER YUKSEK TEPELER
ORDA KARLAR YAĞAR YAVRUM BURDA SEFERLER
SANDUKTA PASLANDI ELMAŞ KUPELER
AĞAN VARMİDUR, PAŞAN VARMİDUR
SENİ BAĞA METETTİLER ASLUN VARMİDUR
E GULUM ASLUN VARMİDUR

KARAR SESİ **DİZİSİ** **GÜÇLÜSÜ** **ARIZALARI** **USULÜ**

Düz Kerem

RİTİM KALIBI

2+2+2+3+2+2+3+2